

Møte onsdag den 19. november 2014 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 16):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Finnmark fylke, Ronny Berg, har tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger det søknad om sykepermisjon for representanten Tom E. B. Holthe fra og med 19. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Ellen Eriksen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Ellen Eriksen er til stede og vil ta sete.

Presidenten vil aller først gjøre oppmerksom på allerede her at det er veldig store endringer i den ordinære spørretimen, og vil be om at de representantene som har spørsmål, også ser på de endringene som ligger på skranken ute og finnes elektronisk.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vi starter den ordinære spørretimen med spørsmålene 19, 20 og 21, slik at de representantene som vet at de har de spørsmålene, kommer inn først kl. 11.30.

Sak nr. 1 [10:01:57]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Solveig Horne, Ine M. Eriksen Søreide og Torbjørn Røe Isaksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte statsrådene er så vidt presidenten kan se til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Trond Giske.

Trond Giske (A) [10:02:39]: Jeg har et spørsmål til kunnskapsministeren.

I høst kunne Høyre og Fremskrittspartiet legge fram sitt eget budsjett og endelig få vist hva som er viktigst for dem, hva som er Høyre- og Fremskrittsparti-politikk.

Budsjettet har ført til en storm av protester mot urettferdige kutt: kutt for barn med uføre foreldre, fjerning av sykelønnen for dem med lavest lønn, fjerning av kulturtilbud for eldre og kutt for bevegelseshemmede som trenger bil. Og ekstra opprørt tror jeg folk har blitt fordi de ser at Fremskrittspartiet og Høyre samtidig har råd til mellom 8 000 mill. kr og 9 000 mill. kr i skatteutt for de rikeste.

Erna Solbergs svar er at Høyre bare gjør det de har sagt at de skal gjøre, men i landsmøtetalen sin sa Erna Solberg ordet «skole» 17 ganger og ordet «skatteutt» bare én gang. Likevel svarer Røe Isaksen at den samlede økningen til grunnskole og videregående skole er på 98 mill. kr. I statsbudsjettet satses det altså nesten 100 ganger mer på skatteutt for de aller rikeste enn det satses på grunnskole og videregående skole – ingen ting til tidlig innsats for barn og unge som sliter med lesing, regning og skriving, ingen ting for å redusere størrelsen på klassene, ingen ting for å hjelpe flere gjennom videregående skole, ingen ting for å styrke kampen mot mobbing. I statsbudsjettet er bare skatteuttet til de to, tre rikeste i Norge like mye som hele satsingen på grunnskole og videregående skole.

Mitt spørsmål er: Hvorfor mener kunnskapsministeren at det er riktig å satse 100 ganger så mye på skatteutt som å gi barn og unge kunnskap og utdanning? Mener kunnskapsministeren at skatteutt til milliardærer er det vi skal leve av framtiden, eller er det barn og unges kunnskap vi skal leve av i framtiden?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:04:41]: Jeg mener det er barn og unges kunnskap vi skal leve av i fremtiden. Jeg mener også det er en fordel at man har arbeidsplasser å gå til. Hvis man ser på kunnskapsbudsjettet, så er dette et veldig godt kunnskapsbudsjett. Man kan bare gå gjennom det, man kan se på satsingen på barnehage, på tidlig innsats, på kvalitet i barnehagen – som aldri har vært høyere, doblet de to siste årene. Så kan man gå til skolebudsjettet, hvor det aller viktigste vi satses på, er tidlig innsats, styrkede lærere, nettopp fordi vi vet at det aller viktigste for at elevene skal lære mer og for at flere skal gjennomføre videregående skole, er at man har gode, engasjerte og kvalifiserte lærere. Så kan man gå til FoU-budsjettet, som er historisk høyt. Fra 2010 til 2013, de siste rød-grønne årene, var det en realvekst i FoU-budsjettene – altså forskning og utvikling – på 0,9 pst. Under Solberg-regjeringen har det hittil vært en realvekst på 5 pst. I tillegg kommer andelen til forskning og utvikling, altså investering i fremtidens arbeidsplasser og fremtidens kunnskap, den nest største siden 2000 – bare 2007 var bittelite grann høyere – altså et formidabelt løft. Kunnskapsbudsjettet sett under ett – for både skole, barnehage, forskning og utvikling – er et formidabelt og godt fremtidsbudsjett.

Trond Giske (A) [10:06:05]: Jeg skjønner at kunnskapsministeren ikke bruker opp taletiden sin når han skal snakke om satsingen på skole i statsbudsjettet, for ifølge hans eget svar til Stortinget er den samlede satsingen i statsbudsjettet på grunnskole og videregående 98 mill. kr. Det skriver kunnskapsministeren selv. Samlet satsing på skatteutt er 8,3 mrd. kr, eller altså 8 300 mill. kr.

Arbeiderpartiet la i dag fram sitt alternative statsbudsjett. Der sier vi at vi beholder skattenivået slik det var i 2013 – altså ikke én krone mer i skatt utover det vi hadde i 2013. Da får vi en skikkelig innsats for dem som sliter med lesing og regning tidlig i grunnskolen, vi får 100 mill. kr til satsing på yrkesfag og utstyr i videregående skole, vi

får satsing mot mobbing så vi slipper å høre de rystende historiene som vi har hørt de siste ukene, vi får øremerket satsing på skolehelsetjeneste og vi får en solid satsing på kommunene slik at de kan bygge ut skolen, i stedet for det vi nå ser av kutt.

Er Røe Isaksen skuffet over at Høyre og Fremskrittspartiets politikk fører til det stikk motsatte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:07:09]: Nå har ikke jeg fått tid til å lese hele Arbeiderpartiets alternative budsjett, men det er veldig lite der som tyder på en formidabel kunnskapssatsing.

La meg ta et eksempel på hva denne regjeringen har levert. Vi har sagt at det aller viktigste i skolepolitikken er at elevene skal lære mer. Og den aller viktigste faktoren for at elevene skal lære mer, er at vi har lærere som er gode, engasjerte, faglig på topp og som får karrieremuligheter og faglig påfyll gjennom løpet. Vi har tredoblet innsatsen til videreutdanning, til faglig kompetanseutvikling i skolen, siden Arbeiderpartiet satt i regjering.

Hvis man ser på yrkesfagbudsjettene, så kan man jo ta økningen: Da vi kom inn i regjering, altså med det siste rød-grønne budsjettet som ble lagt frem, så la vi på over 100 mill. kr ekstra. At Arbeiderpartiet legger på litt mer i år, er i og for seg fint, men satsingen kom da vi satt i regjering.

Den viktigste satsingen på yrkesfag er den jobben vi gjør for å få flere lærlingplasser. De foregående åtte årene skjedde det lite for å få flere lærlingplasser. Her kommer det til å komme et krafttak fra regjeringen.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings-spørsmål – først Martin Henriksen.

Martin Henriksen (A) [10:08:22]: Når regjeringa gjennomfører skatteuttak i milliardklassen og samtidig holder igjen på kommuneøkonomien, får det konsekvenser. Ofte ender det med kutt i skolebudsjettene lokalt. Det ser vi skjer nå, bl.a. i Alta, Tromsø, Ski, Modum, Stavanger og en lang rekke andre kommuner. Resultatet blir færre lærere, større klasser og mindre tid til å ta seg av hver enkelt elev, stikk i strid med nasjonale målsettinger.

En av kommunene der skolebudsjettet er foreslått kuttet, er Stavanger. Der sier Petter Enoksen i FAU ved Lassa skole noe som er inne ved kjernen av utfordringen. Han sier:

«Tidlig innsats, etterutdanning av lærere, styrket ledelse på skolene og innsats mot mobbing har politikkerne vedtatt er viktig. Alt dette blir det vanskelig å få gjort noe med (...)»

Konsekvensen av store skatteuttak og samtidig å holde igjen på kommuneøkonomien ser vi i kommunene.

Forstår kunnskapsministeren at kommunenes kutt i skolebudsjettene fører til det stikk motsatte av et løft for skole og kunnskap?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:09:25]: Jeg forstår at det kan være vanskelig mange steder lokalt å prioritere. Samtidig vet jeg, hvis man ser på kommunebudsjett-tallene, at det kommuneopplegget som vi har levert, er fullt

på høyde, både når det gjelder nivå og når det gjelder frie inntekter, med det som har vært vanlig i Norge. Jeg vet at det noen steder har kommet budsjettforslag hvor de foreslår å redusere f.eks. antall lærerstillinger. Alta er ett eksempel. Der var jeg i går. Der er det Arbeiderpartiet som har, om ikke gått i bresjen for det, så i hvert fall støttet det, etter hva jeg fikk opplyst. Jeg håper jo at alle kommuner satser på skole, men jeg mener samtidig det er en bedre vurdering at den beslutningen tas lokalt, enn at vi skal sitte og detaljstyre det herfra.

Så er det riktig at det er skattelettelser inne i budsjettet. Hvis man f.eks. ser på et av de store problemene i Norge – det at vi må klare å utnytte den forskningen vi har på en bedre måte – så er det mangel på privat kapital. Vi har rett og slett ikke nok folk som investerer i arbeidsplasser i Norge. Da er det en god idé å gjøre det lettere å investere i arbeidsplasser.

Presidenten: Ivar Odnes – til oppfølgings-spørsmål.

Ivar Odnes (Sp) [10:10:44]: Det er stor enighet i denne salen om at såkalla tidleg innsats er viktig for å auka læringsutbyttet til eleven og forhindre at lærevanskar veks stort utover i utdanningsløpet. Dette har òg Senterpartiet støtta. Det som er realiteten nå, er jo at vi ser at mange kommunar nå må kutta her. Eit eksempel er Sandnes kommune, der rådmannen foreslår kutt på fleire titals millionar i skulen. Dei planlagde kutta kan føra til at ein får fleire som har skulevegving og droppar ut av vidaregåande skule. Det uttalar ein skulepedagogisk leiar til avisa Stavanger Aftenblad. Eg vil då få stilla følgjande spørsmål:

Meiner kunnskapsministeren at det å slå saman klassar og ta bort styrkingstimar og andre individuelle oppfølgings tiltak i basisfaget samsvarar med målsettinga om tidleg innsats i grunnskulen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:11:40]: Jeg har mange meninger om det, men overordnet sett mener jeg det er veldig fornuftig at kommunepolitikkerne – som er valgt lokalt, som står til ansvar lokalt, som møter sine velgere i butikken hver eneste dag – tar disse beslutningene, og at det ikke detaljstyres fra nasjonalt hold. Så skal vi gjøre mer av det som vi vet virker, fra nasjonalt hold. Det er f.eks. å gjøre det lettere for kommunene å videreutvikle sine skoler gjennom kompetanse påfyll til lærerne. Vi har i dag forsterket innsats fra 1. til 4. trinn. Det er det viktig å opprettholde. Vi investerer massivt – historisk høyt – i kvalitet i barnehagen, som vi vet er det aller viktigste for at alle barn i Norge skal få en best mulig start i livet. Det mener jeg er viktige nasjonale tiltak som vi følger opp gjennom budsjettet, men jeg kan dessverre ikke, uansett hvor mye jeg har lyst, gå inn og detaljkommentere hvert eneste kommunebudsjett i landet.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgings-spørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:12:52]: I går la SV fram sitt alternative statsbudsjett, og vår samla innsats på

heile løpet frå barnehage til forskning er 4,3 mrd. kr meir enn det regjeringa har lagt fram. For dei som er glade i tal, er dette cirka det same som det regjeringa la opp til i skattekutt til dei alle rikaste, så for SV er kunnskap landets formue.

Lærarar eg har snakka med, synest det er vel og bra at regjeringa vidarefører den satsinga på vidareutdanning som dei raud-grøne starta, men dei synest at dette er ei veldig snever enkeltsatsing, og i dette budsjettet er dette det einaste store som regjeringa satsar på.

Mitt spørsmål til ministeren er: Kva meiner ministeren kan vere den neste store satsinga i skolen for å skape eit lyft?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:13:47]: Takk for spørsmålet.

Jeg tror nøkkelen, altså kjernen, i skolens utfordring er det norske paradokset, nemlig at relativt sett bruker vi veldig mye ressurser på norsk skole. Det er ikke alltid det føles sånn ute i sektoren, men tallene viser det. Samtidig er de faglige resultatene våre på en del områder middels eller under middels.

Da må vi forsøke å finne ut hva som er nøkkelen til å løse denne utfordringen. Jeg mener at tidlig innsats er viktig, særlig i barnehagen. Jeg mener at i barnehagepolitikken har det vært mye – ikke for mye – oppmerksomhet på kvantitet, vi har bygd ut veldig mange plasser, men vi har ikke vært like opptatt av innholdet. Det er et viktig prosjekt.

Så mener jeg at lærerkompetanse på alle trinn er helt avgjørende, og jeg vil fremheve bl.a. det å legge om lærerutdanningen og få en praksisnær femårig mastergrads-utdanning, som gjør at lærerne på alle nivåer i skolen har gode faglige forutsetninger, ikke bare for å bruke kunnskapen de har fått med seg, men også for å tilegne seg ny kunnskap gjennom en lang karriere i skolen.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:15:05]: Mitt spørsmål går også til kunnskapsministeren.

De fleste barnehager i landet er veldig gode og har ansatte som gjør en kjempejobb hver eneste dag. Samtidig vet vi at tilbudet varierer – det er forskjell på både innhold og kvalitet i barnehagene. Statsråden har lovet en kvalitetsreform for barnehagen, og Kristelig Folkeparti er glad for veldig mange av de grepene som kunnskapsministeren har signalisert.

Kristelig Folkeparti mener at det viktigste vi kan gjøre for å sikre et barnehagetilbud med god kvalitet, er å sørge for at det er nok voksne i barnehagen. Dersom det ikke er nok voksne som kan se hvert enkelt barn – som kan trøste, gi kos, være med ut og leke, lese høyt – er ikke barnehagen et godt og trygt alternativ. Derfor mener vi at regjeringens målsetting om å innføre en bemanningsnorm innen 2020 er veldig sent.

Jeg har lagt merke til at statsråden mener at læring må man ha mer av i barnehagen, og at det er en viktig vei til bedre barnehager i Norge. For å fremme mer læring er det

bl.a. signalisert at statsråden ønsker en tydeligere rammeplan for hva barna skal lære i barnehagen, og har et mål om at alle barn skal kunne norsk når de begynner på skolen.

Det er helt klart at barn lærer mye og utvikler seg i barnehagen. For Kristelig Folkeparti er det viktig at alle barn får mulighet til å gå i barnehage de siste årene før de begynner på skolen. Barnehagen er en viktig arena både for å utvikle sosial kompetanse og for språkutvikling – gjennom lek og samspill og gjennom kreativ utfoldelse. Det er dette som er barnehagens kjerneoppgave, og det er dette tid og ressurser først og fremst bør brukes til. Derfor er vi litt skeptiske til de nye kravene til kartlegging og rapportering, som vil gjøre at de ansatte kanskje må sitte mer på kontoret – framfor å bruke tiden sammen med barna. Så mitt spørsmål er: Mener statsråden at barnehagen skal utvikles i en skolefaglig retning, der det settes krav til å oppfylle spesifikke læringsmål, dokumentasjon og språkkartlegging?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:17:13]: Vi har sagt at vi skal komme tilbake til disse spørsmålene, men noen foreløpige konklusjoner har jeg trukket. Jeg mener ikke at barnehagen skal bli en skole, og det skal være et klart skille mellom den læringen som foregår på skolen, og den type læring man har i en barnehage. Jeg er skeptisk til at vi skal ha en type læringsmål i barnehagen som vi har i skolen. Det første, viktigste løftet i barnehagen er å få inn enda flere ansatte med det som ofte kalles relevant barnefaglig kompetanse, altså flere med fagbrev, og flere barnehagelærere.

Jeg er enig i at vi trenger en bemanningsnorm også, men så er det slik, som representanten sier, at i regjerings-erklæringen står det at vi skal ha det innen 2020. Det er ikke en ikke-mulig før-dato, men det er en senest-dato. Det første løftet vi har satt i verk nå, er barnehagelærer- og fagarbeiderløftet. Det er der de aller fleste midlene brukes, til den historisk høye kvalitetssatsingen i barnehagen som vi har satt i gang. Det er der støtet virkelig settes inn.

Så mener jeg at når det gjelder kartlegging og observasjon, er det viktig å holde tunga rett i munnen. Observasjon må foregå hele tiden i en barnehage, og det aller viktigste er å sikre at man klarer å fange opp de barna som uten hjelp, uten ekstra støtte, kanskje vil få en dårligere start i livet fordi de f.eks. har dårlig språkutvikling, eller fordi de kommer fra en familie hvor veldig få snakker norsk; kanskje ikke foreldrene snakker norsk. For å få til det må vi ha observasjon, men det er ikke gitt, og jeg er også skeptisk til det, at det betyr at vi skal ha en kartlegging av alle barn, sånn som den forrige regjeringen antydte. Jeg mener at det kanskje er å skyte på mål med hagle, og at vi må si observasjon først, og så må jo kartleggingen eventuelt komme inn for dem som trenger ekstra oppfølging.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:19:18]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Det kommer få signaler om hva statsråden egentlig tenker at skal være læringsmål, og hva dette kvalitetsløftet egentlig dreier seg om på akkurat det området. Det er godt å høre at statsråden også er opptatt av bemanningsnorm, og

at vi må ha flere voksne med barnefaglig kompetanse inn i barnehagene. Det står vi sammen om.

Men de signalene som har kommet så langt, og som vi kan ha lest om i media også, er at man er veldig opptatt av det å stille læringsmål for barnehagen, at barnehagen ikke bare skal være et sted der barn passes på. Det har gjort oss litt bekymret for at vi nå går i retning av at barnehagen likner mer og mer på en skole. Jeg vil igjen stille spørsmålet: Mener statsråden at barnehagen skal utvikles i skolefaglig retning, der det settes krav til å oppfylle spesifikke læringsmål, dokumentasjon og språkkartlegging?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:20:29]: Jeg mener jeg svarte på det, men jeg kan godt uttrykke meg enda klarere. Jeg er skeptisk til at vi skal ha læringsmål i barnehagen som vi har det i skolen. Bare for å illustrere forskjellen – veldig forenklet: En skoles læringsmål er at du skal kunne gangetabellen. En type ferdighetsmål, en type prosessmål, som man har i barnehagen, er at du skal jobbe med gangetabellen. Jeg mener at i rammeplanen i dag er det mulig å tydeliggjøre den læringen som foregår i barnehagen, enda bedre. Jeg mener det er mulig f.eks. å ha mer realfagssatsing, flere naturfagseksperimenter, enda bedre språkarbeid i mange barnehager, men jeg ønsker ikke at vi skal ha en barnehage som blir som en skole. Det skal fortsatt være en viktig og avgjørende forskjell på barnehagen og skolen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Anders Tyvand.

Anders Tyvand (KrF) [10:21:34]: Jeg syntes det var spesielt å lese statsrådets uttalelser om at det må bli slutt på at barnehagen er et sted hvor barna bare blir passet på. Det stemmer ikke med mine erfaringer fra barnehagen i det hele tatt. Jeg har selv både en treåring og en femåring i barnehagen, og jeg kan fortelle statsråden at det foregår allerede utrolig mye læring i barnehagen. Men det skjer på litt andre premisser enn på skolen. Det skjer gjennom lek, gjennom samhandling med andre barn og voksne, og det skjer uten formelle læringskrav, uten formelle kompetansemål og uten et omfattende regime for testing og rapportering. Nå vil statsråden at barna skal lære mer i barnehagen for at de skal være bedre forberedt når de begynner på skolen. Hvis det er sånn at denne læringen skal være en forutsetning for at barna skal kunne lykkes på skolen, betyr det da at alle barn må gjennom dette? Betyr dette at Høyre nå vil gå bort fra tanken om valgfrihet for familiene og innføre obligatorisk barnehage for alle barn?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:22:32]: Svaret på det er nei. Men representanten vil kanskje høre litt mer også. Barnehagen skal fortsatt være frivillig. Hvorfor mener vi at det er bra for barna å gå i barnehagen? Det er noen som er opptatt av det samfunnsøkonomiske i dette, og det er vel og bra. Det gjør at foreldrene kan være ute i jobb samtidig som man har et sted hvor barna kan være. Det er bra for samfunnsøkonomien.

Det jeg er mest opptatt av, er at det er overveldende

dokumentasjon på at det å gå i en god barnehage er bra for alle, i hvert fall for nesten alle, og særlig for barn som kommer fra minoritetsfamilier. Hvis man ikke kommer fra et hjem hvor det snakkes norsk, f.eks., så er det å gå i barnehage i seg selv kjempeviktig for å få en god start i livet. Det foregår masse bra læring i norske barnehager, det foregår veldig mye læring i dag. Men det betyr ikke at vi ikke skal ha ambisjoner om at den læringen skal bli enda bedre, og at flere barnehager skal jobbe systematisk med det. For dessverre er forskjellene for store.

Presidenten: Rigmor Aasrud – til oppfølgingsspørsmål.

Rigmor Aasrud (A) [10:23:48]: Høyre sto sammen med de rød-grønne regjeringspartiene da vi behandlet barnehagemeldingen i forrige periode. Et mål der var å øke kvaliteten i barnehagene. Vi avsatte derfor 150 mill. kr i den perioden til det, og vi var glade for at statsråden plusset på 10 mill. kr. Nå har vi styrket kommuneøkonomien. I sin tale på Høyres landsmøte var statsråden opptatt av dette med å øke muligheten for å få flere ansatte i barnehagene, og Unio var selvsagt glade for det. Men i et svar på et spørsmål i forbindelse med statsbudsjettet sier statsråden at det eneste han har foretatt seg, er å øke tilskuddene til de private barnehagene. I går så vi oppslag som viser at det er sosiale skjevheter når det gjelder hvilken bakgrunn unger i private og kommunale barnehager har. Mener statsråden at det å øke tilskuddet til de private barnehagene er et treffsikkert virkemiddel i så måte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:24:44]: Det er to svar på det. Det ene svaret er at så vidt jeg vet, var det et ganske samlet storting – i hvert fall var forrige regjering også med på det, eller ledet an – som sa at man skulle ha likebehandling mellom de offentlige og de private barnehagene. Det har vært naturlig, det har vært fulgt opp av forrige regjering, og det ble også fulgt opp av oss i fjor. Det er ikke foreslått fulgt opp i 2015, men det har vært et felles utgangspunkt. Det er det ene svaret.

Det andre svaret er at vi kommer til å gå igjennom hele finansieringsordningen for barnehagene – både for å se på om man har et tilstrekkelig godt finansieringssystem for å sikre en likeverdig kvalitet, og for å se på om det er urimelige finansieringsforskjeller som ligger i systemet. Vi fulgte opp vår likebehandling av barn i private og offentlige barnehager i budsjettet for inneværende år. Vi har ikke foreslått en økning i 2015. Vi har derimot foreslått en kvalitetsheving, med 60 mill. kr ekstra til kvalitetstiltak i barnehagen, noe som gjør at vi nå ligger på et historisk høyt nivå, med en dobling i løpet av to år.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:25:58]: Debatten om kvalitet i barnehagene er viktig. Det kommer nok til å bli en debatt som mange er opptatt av framover. Det kan handle om mange ulike ting. Det kan handle om nok ansatte og bemanningsnorm. Det vil igjen bety økte lønnskostnader

og pensjonskostnader. Det kan handle om vedlikehold og vikarer, og at det ikke er for mange barn i hver barnehage.

Jeg tror også at en på dette området ikke kommer bort fra at den virkelige nøkkelen til bedre kvalitet i barnehagene, er kommunenes økonomi. Jeg synes statsråden kanskje slapp litt enkelt unna det forrige spørsmålet. Det er lett for en statsråd å love penger på vegne av kommunene. Det er også lett for en statsråd å skylde på kommunene og skylde på lokale prioriteringer når ting ikke blir helt som en sjøl ønsker. Alle partiene i denne salen, unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, har erkjent at kommuneopplegget er for dårlig. Det er for mange oppgaver som er lagt inn, som ikke er finansiert. Spørsmålet til statsråden blir fortsatt: Hvis han ønsker bedre kvalitet – hvordan skal han overtale sine kolleger i regjeringen til å forstå at bedre kvalitet i barnehagene også fordrer en bedre kommuneøkonomi?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:27:08]: Vi leverer et kommunebudsjett som er fullt på høyde med det som har vært vanlig de siste årene, og våre tiltak for barnehagene er finansiert.

Det er mulig at jeg er en av de få som levende husker høsten i fjor. En av de tingene som denne regjeringen fikk kritikk for, var at det var et uttak fra kommunerammeren på grunn av kontantstøtten, som veldig mange kommuner reagerte på, fordi de mente at det uttaket var for stort. Det kom flere spørsmål, bl.a. fra Senterpartiet. Det er ordnet for neste år. Hvis jeg ikke husker feil, koster det ca. 500 mill. kr, som er tilbakeført til kommunene.

I tillegg ligger det i budsjettet inne tidenes økning på kvalitet. Det ligger inne 100 mill. kr til flere plasser, slik at kommunene kan bygge ut flere plasser og ha et mer fleksibelt opptak enn i dag. Alt dette til sammen gjør at kommunene har gode forutsetninger for å kunne satse på kvalitet i barnehagene til neste år, og at våre løfter om kvalitetsheving ikke er innfridd, fordi vi har fortsatt mange år igjen, men første steg er i hvert fall tatt.

Presidenten: Iselin Nybø – til oppfølgingsspørsmål.

Iselin Nybø (V) [10:28:20]: Statsråden har selv vært inne på at det er av stor betydning at de ansatte i barnehagene har barnefaglig kompetanse, og spesielt at vi får barnehagelærere inn i barnehagen.

For oss i Venstre handler det ikke først og fremst om at vi ønsker å gjøre barnehagen mer skoleaktig, men det handler om å ha ansatte med den kompetansen som trengs for å fange opp unger tidlig – enten det gjelder språklige utfordringer, det gjelder overgrep, eller det gjelder mobbing.

Det er mange tilfeller av elever som faller ut av skolen høyt oppe i skoleløpet, som forteller at mobbingen begynte allerede i barnehagen, så det å ha barnehagelærere i barnehagen har stor betydning, for det er en forskjell på å ha folk med kompetanse der og folk som bare er gode omsorgspersoner. I dag har mange kommuner mange på dispensasjon, så jeg vil derfor spørre statsråden hva han tenker å gjøre for å få flere barnehagelærere i barnehagen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:29:29]: Først er det viktig å si at det er viktig med relevant barnefaglig kompetanse, men det er også veldig viktig å si at de mange tusen assistentene som jobber i norsk barnehage, gjør en kjempebra jobb. Mange av dem har veldig lang erfaring og er populære blant barna, og det er viktig.

Så er det viktig med barnehagelærere, og det er viktig med fagbrev. Kvalitetssatsingen vår har nettopp de to formålene: at flere skal ta fagbrev og få støtte til det – det skal bli lettere, og det er finansiert – og at flere med fagbrev skal ta barnehagelærerutdanning. En nøkkel til å få til det er at det i større grad enn i dag er flere plasser for dem som vil ta barnehagelærerutdanningen i den barnehagen der de er, altså de som allerede er i barnehagen, og som vil fortsette å være i barnehagen samtidig som de videreutdanner seg til barnehagelærer ved siden av. Og med en satsing og en opptrapping i årene som kommer, vil man kunne klare å tette det gapet som gjør at 4 400 barnehagelærere ikke er i barnehagen i dag, og som trengs i barnehagen.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til siste oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:30:43]: Eg trur eg kan forsikre ministeren om at vi er mange både levande i salen og som hugsar hausten i fjor og dei store kuttane som regjeringa gjorde i barnehagane, både i plassar, opptak, talet tilsette og pris. Det er jo det som er det store paradokset her, at viss barnehagane er så viktige som ministeren vil ha det til – og som SV er heilt einig i – burde ikkje fleire barn få lov til å gå i barnehagen?

Ministeren sa i førre svar at tidleg innsats er neste store satsing, og at det å gå i barnehage er viktig. I så fall, må det ikkje da vere viktig at flest mogleg får moglegheita til å gå i barnehagen? Viss ikkje går ein jo glipp av denne store innsatsen.

Spørsmålet mitt er enkelt og greitt: Kvifor aukar regjeringa kontantstøtta samtidig som dei aukar prisane i barnehagen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:31:42]: Vi øker kontantstøtten – det skjer i inneværende år – fordi vi mener det er viktig at foreldrene også har en valgmulighet. Det er ingen motsetning mellom kontantstøtte og barnehage. Det er på tide at vi slutter å late som om det er det, for det er ikke det. Kontantstøtte er for de helt tidlige årene. Jeg vet at også Arbeiderpartiets leder har anerkjent at kontantstøtte er for de tidlige årene, barnehage kommer senere. Barnehagedeltakelsen blant femåringene i Norge er på ca. 97 pst.

Vi gjør også mye viktig for å få flere inn i barnehage. La meg nevne to ting: Vi gjør noe som har blitt snakket om lenge, nemlig å lage en nasjonal minstenorm for sosial foreldrebetaling for å sørge for at de som har lavest inntekt, får rimeligere barnehage. Det er et viktig bidrag. Så skal vi bruke 100 mill. kr i 2015 på flere barnehageplasser i kommunene slik at de også kan ha mer fleksible opptak. Sammen med gratis kjernetid-prosjektet – som fortsetter – er det et viktig bidrag for å få enda flere

inn i en barnehage hvor kvaliteten skal bli enda høyere.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:32:56]: Mitt spørsmål går til forsvarsministeren.

Vår nasjonale forsvarsindustri er en viktig del av vår sikkerhets- og beredskapspolitikk. Kongsberg Gruppen er en svært sentral del av vår forsvarsindustri. Som en del av regjeringens strategi med å kvitte seg med statlig eierskap i viktige norske bedrifter, har regjeringen foreslått å gi fra seg kontrollen over Kongsberg Gruppen ved å selge seg ned til 34. pst.

Norge har, i motsetning til de fleste andre land, ikke et regelverk om hvem som kan eie strategisk viktige bedrifter i landet. Det betyr i praksis at en kan få en situasjon der ikke-allierte, med regjeringens velsignelse, kan sikre seg 66 pst. av Kongsberg Gruppen. Dette er etter Senterpartiets syn en skremmende tanke.

I regjeringens eierskapsmelding er de sikkerhetspolitiske konsekvensene av nedsalget i Kongsberg Gruppen ikke omtalt.

I spørretimen sist onsdag viste statsministeren bare til det regelverket vi har i dag, og som altså ikke regulerer hvem som kan eie selskaper. Det var Kongsberg Gruppen selv som måtte komme til Stortinget med denne informasjonen som regjeringen ikke hadde tatt opp.

Så mitt spørsmål til forsvarsministeren er: Er det forsvarsministerens syn at det ut fra et forsvars- og sikkerhetsperspektiv ikke spiller noen rolle hvem som eier Kongsberg Gruppen, eller var forsvarsministeren ikke med på prosessen med å utarbeide eierskapsmeldingen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:34:39]: Som representanten Pollestad godt vet, hører dette spørsmålet inn under en annen statsråds konstitusjonelle ansvarsområde, nemlig næringsministerens, som eierdepartement, og som forvalter av det statlige eierskapet. Men jeg skal likevel gi et svar på det spørsmålet som stilles. Det er også identisk med et skriftlig spørsmål jeg har fått fra representanten Pollestad, og som vil bli besvart innen fristen.

Det har vært klargjort både fra statsministeren og fra næringsministeren at et eventuelt nedsalg, eller dvs. bruk av denne fullmakten som nå ligger der, ikke vil bli benyttet før det er gjort en grundig vurdering av flere forhold, deriblant Kongsberg Gruppens betydning for nasjonal sikkerhet.

Kongsberg Gruppen har også en ikke ubetydelig omsetning i sivil sektor, noe som kan bidra til å legge kompliserende faktorer til et eventuelt nedsalg. Det er altså gitt en fullmakt til å kunne selge seg ned, men det er en rekke forhold som må på plass, og det må utredes om det kreves tilpasning i sikkerhetslovgivningen vår for å kunne ivareta hensynet til nasjonal sikkerhet.

Som representanten Pollestad helt riktig er inne på, har Norge, i motsetning til en del andre land, eierskapet som sin kontrollmekanisme – det er altså ikke egne sikkerhetsbestemmelser som knytter seg til de problemstillingene

som tas opp. Derfor er det noe som må vurderes særskilt, og som selvsagt vil bli gjort. Dette har også både statsministeren og næringsministeren redegjort tydelig for.

Så vil jeg bare helt avslutningsvis si at forsvarsmarkedet gjennomgår ganske store endringer. Det er ikke eksklusivt for Norge, det skjer i hele Europa, i hele verden. Det er store konsolideringer, og det er store endringer i forsvarsmarkedet sammenliknet med det man hadde tidligere. Det betyr også at man må ha en oppdatert eierskapspolitikk, men det må være en reell og seriøs vurdering av hvordan man best kan ivareta også de forholdene som knytter seg til sikkerhet for norske interesser.

Geir Pollestad (Sp) [10:36:38]: Jeg føler det er helt naturlig å stille spørsmål om sikkerhets- og beredskapspolitikken til landets forsvarsminister. Jeg takker for svaret, og jeg er glad for at en vil utrede om det kreves tilpasninger i nasjonal sikkerhetslovgivning for å ivareta hensynet til vår nasjonale sikkerhet.

På høringen i næringskomiteen ble det jo pekt på at dette er regulert i Danmark, Sverige, Finland, Tyskland, Frankrike, Italia, Spania, Storbritannia og USA. Det er til dels omfattende reguleringer som brukes, og det vil sannsynligvis ta lang tid å utforme et slikt regelverk i Norge. Jeg undrer meg ennå på hvorfor regjeringen ikke kunne vente med å be om en salgsfullmakt til en hadde på plass et slikt regelverk, og det undrer meg hvorfor en ikke problematiserte dette i eierskapsmeldingen.

Men mitt oppfølgingsspørsmål er: Er regjeringen i gang med dette arbeidet – snart et halvt år etter at meldingen ble lagt fram – og hvor lang tid kan en vente at det tar å vurdere, utrede, vedta og implementere et slikt regelverk?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:37:38]: Igjen må de konkrete spørsmålene knyttet til dette stilles til den statsråden som har konstitusjonelt ansvar for å gjennomføre eierskapspolitikken, og det er altså næringsministeren. Men: Det er også i denne sammenheng viktig å understreke at selv om en fullmakt gis, betyr ikke det at den benyttes. Fullmakten benyttes først når man er klar til å benytte den – og det gjelder jo ikke bare de sikkerhetsmessige sidene, det kan like fullt gjelde markedsmessige sider – altså når det er fornuftig eventuelt å vurdere en slik fullmakt brukt. Det er ikke gitt at det sammenfaller i tid med når fullmakten er gitt.

Det er, som representanten sier, helt riktig at flere andre land har valgt ulike modeller. Den modellen Norge har valgt, nemlig å styre gjennom eierskapet, er en modell som har vært der i svært mange år, også de siste åtte årene da Senterpartiet satt i regjering, og det er den modellen man for norsk del har valgt for å kunne styre det statlige eierskapet best mulig.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgingsspørsmål – først Liv Signe Navarsete.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:38:53]: Regjeringa ber altså om ei salsfullmakt for Kongsberg Gruppen utan at dei følgjer eit regelverk som varetek dei sikkerheitspolitiske

omsyna, og ut frå det eg har høyrte i dag, vil ein då vente på å få det regelverket på plass før ein tek stilling. Då kan ein sjølvsagt undre seg på kvifor ei salsfullmakt var viktig. Men ut frå ein ståstad i forsvars- og sikkerheitspolitikken, som er statsråden sitt ansvarsområde: Ville det ikkje ha vore like effektivt å behalde det statlege fleirtalseigarskapet for Kongsberg Gruppen, og vil statsråden – ut frå sitt konstitusjonelle ansvar – arbeide for det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:39:40]: Som jeg sa i mitt forrige svar, er forsvarsindustrien under en ganske rivende utvikling, og det betyr at vi også må ta høyde for det i hvordan vi forvalter vårt statlige eierskap. Når det er sagt, vil jeg igjen vise til det som både statsministeren og næringsministeren har sagt: Det vil ikke bli brukt en fullmakt før man har klargjort alle forhold knyttet til dette.

Det er ikke noe rart i at man ber om en fullmakt på et tidligere tidspunkt enn at man velger å benytte den – det har man gjort for alle de andre selskapene også. Det er ikke gitt at den benyttes på samme tidspunkt, og det er jo fordi man skal gjøre disse vurderingene. Statsministeren har også vært veldig klar på at spørsmål knyttet til både arbeidsplasser, utvikling og sikkerhet må være gjort og være på plass før det er aktuelt å benytte seg av denne fullmakten.

Presidenten: Else-May Botten – til oppfølgingsspørsmål.

Else-May Botten (A) [10:40:39]: Jeg tar et sitat:

«Før et eventuelt nedslag i Kongsberg må det utredes om det kreves tilpasninger i nasjonal sikkerhetslovgivning for å ivareta hensynet til vår nasjonale sikkerhet. En vurdering av forsknings- og utviklingsmessige forhold i forsvarssektoren vil også være en naturlig del rundt vurderingen av nasjonal sikkerhet.»

Det var svaret til forsvarsministeren på et skriftlig spørsmål fra Laila Gustavsen her i høst.

Men det står jo ikke et eneste ord i eierskapsmeldingen om dette. Hvor har da forsvarsministeren vært, med tanke på den planen som ligger i forhold til eierskapsmeldingen? Hva slags plan er det for å utrede her – når har den jobben startet, når skal den begynne, når skal den være ferdig? Og det er merkelig, uansett om man ikke skal bruke fullmakten, å be om en fullmakt før man gjør den jobben i forkant.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:41:33]: Jeg syns det var et godt sitat representanten leste opp, fra mitt tidligere svar til Laila Gustavsen på et skriftlig spørsmål.

Som jeg også har svart i flere omganger her nå, er det arbeidet avgjørende for at vi skal kunne vurdere bruk av fullmakten. Det er ikke noe spesielt eller oppsiktsevende i at man ikke har alle forhold klarlagt, f.eks. de markedsmessige forholdene, før man ber om en fullmakt. Jeg mener det er viktig å gjøre det fordi vi skal ha en grundig prosess og en grundig vurdering.

Samtidig er det viktig at vi også for framtida har anledning til å skaffe Kongsberg – og andre – gode strategiske

partnere i en situasjon og i et marked som er i en veldig sterk utvikling.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Iselin Nybø (V) [10:42:34]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren og handler om barnehage.

Oslo kommune har gjennomført et prosjekt med gratis kjernetid i enkelte bydeler, og det har blitt lagt fram en rapport som viser til dels gode resultater, men det er kanskje ikke så målrettet som man hadde håpet på. Det viser seg at barnehagebruken blant fireåringer og femåringer med innvandrerbakgrunn har økt med 15 pst. Samtidig viser det seg at ni av ti kroner som brukes, ikke har noen effekt, fordi mange av de ungene som nå får gratis kjernetid i det prosjektet, uansett ville ha benyttet seg av et barnehagetilbud.

Jeg tror ikke det er noen uenighet om viktigheten av å gå i barnehage. Jeg tror heller ikke det er noen uenighet om at noen unger i større grad enn andre har nytte av og behov for å gå i barnehage før de begynner på skolen, ikke minst med tanke på språk og utfordringer med språket.

Når vi ser at vi kan målrette dette tilbudet, og når vi ser at gratis kjernetid har stor betydning for de ungene som da får anledning til å gå der, tenker vi i Venstre at det å gå i barnehage ikke skal være avhengig av foreldrenes økonomi. Alle unger bør få den nytten som det gir å gå i barnehagen, selv om foreldrene har dårlig råd og ikke har råd til å betale makspris for barnehagetilbudet.

Mitt spørsmål til statsråden er om han ikke er enig med Venstre i at vi nå bør innføre gratis kjernetid for lavinntektsfamilier i hele landet. Nå har vi denne rapporten som viser at det virker. Er det ikke da bare å innføre det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:44:38]: Gratis kjernetid-prosjektet ligger hovedsakelig i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, men jeg oppfatter at representanten hadde et litt bredere spørsmål enn det, nemlig om man ikke burde innføre gratis kjernetid for alle lavinntektsfamilier.

Til det vil jeg si at jeg synes det er viktig at tilgangen til barnehager blir bedre for dem som har dårligst økonomi. Derfor er det bidraget som denne regjeringen har gitt – som har blitt snakket om i mange år, men som ikke har blitt prioritert – en målrettet ordning, en nasjonal minstenorm, for hva slags sosial betaling man skal ha i barnehagen. Representanten er helt sikkert godt kjent med systemet, men grunnen til at den er viktig, er at selv om det er lovpålagt at kommunene skal ha en moderasjon for de familiene som har dårlig råd, vet vi at 15–20 pst. av kommunene ikke har det. Samtidig er ordningen vår innrettet slik at den gir færre uheldige effekter ved at man øker inntekt, enn det f.eks. en stram inntektsgradering på gratis kjernetid for alle veldig lett kunne gjøre. Den er også innrettet slik at kommunene forutsettes å bruke de midlene som de allerede i dag bruker på moderasjon, på å opprettholde gode moderasjonsordninger – altså gjøre den nasjonale minstenormen bedre. Det er altså ikke en maksordning, men et minimumskrav til kommunene.

Det har vært regjeringens prioriteringer for budsjettet

i 2015. Jeg vil gjerne fortsette å prioritere at de med lavest inntekt skal få bedre tilgang til barnehage, men jeg kan ikke stå her og love at det vil komme forslag om gratis kjernetid for alle lavinntektsgruppene.

Iselin Nybø (V) [10:46:29]: Først: Takk for det svaret som jeg har fått.

En av grunnene til at man ønsker at unger skal gå i barnehage – og kanskje spesielt de med innvandringsbakgrunn – er det som handler om det norske språket og språkferdigheter. Denne rapporten viser at det er veldig stor variasjon mellom barnehagene når det gjelder hva slags utbytte man får, og hva slags språkmiljø som er i barnehagene. Det skyldes helt sikkert ulike ting, men det er klart at når kommunene har problemer med å få tak i kompetent personale, og det er lav arbeidsledighet, som gjør at man gjerne blir nødt til å ansette folk som er gode omsorgspersoner, og som gjør en god jobb i barnehagen, men som kanskje ikke snakker veldig godt norsk selv, er det en utfordring å lage gode språkmiljøer for de ungene som virkelig trenger å løftes språklig.

Mitt oppfølgingsspørsmål til kunnskapsministeren er litt todelt. Først: Rapporten viser at to år i barnehage før man begynner på skolen ikke nødvendigvis er nok hvis man skal lære seg norsk godt nok til å kunne begynne på skolen, hvis man kommer fra en familie der man ikke bruker norsk hjemme og derfor ikke har et veldig godt grunnlag i språket. Tenker ikke kunnskapsministeren da at siden vi har fått gratis kjernetid til fireåringer og femåringer for alle lavinntektsfamilier, må neste skritt bli at også unger som er yngre enn det, får muligheten til å gå i barnehagen, på tross av familiens relativt dårlige økonomi? Det er det ene spørsmålet.

Det andre spørsmålet er: Hva tenker kunnskapsministeren at vi kan gjøre for å bedre språkkompetansen i barnehagen, for å sikre oss et personale som er gode i norsk, og som har kompetanse, slik at vi kan bruke den arenaen til å sørge for at ungene er gode nok i norsk når de begynner på skolen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:48:27]: Svaret på det første spørsmålet er ja. Jeg vil gjerne gjøre det enda enklere – noe denne regjeringen også har foreslått – for foreldre fra lavinntektsfamilier å sende barna i barnehage. Men jeg tror vi også skal huske på at det for en del ikke er bare økonomien som sperrer. Det kom bl.a. en undersøkelse for et par måneder siden som viste at for en del med minoritetsbakgrunn og dårlige språkkunnskaper, er det å søke ganske komplisert – rett og slett det å vite hvordan man skal få barna inn. Derfor har noe av suksessen med gratis kjernetid-prosjektet, f.eks. i bydeler i Oslo, vært at man ikke bare har gitt gratis kjernetid, men man har aktivt alliert seg med sivilsamfunnet, f.eks. moskeer, man har drevet aktiv barnehagerekuttering og gått hjem til folk, banket på døren og sagt: Slik kan du sende barna dine i barnehagen. Det mener alle er fornuftig. Det er svaret på det første.

Svaret på det andre spørsmålet – om barnehagelærere – er: systematisk arbeid, og derfor burde vi gjøre noe med

rammeplanen. Jeg mener også at vi trenger et bedre system for oppfølging av de barna som ikke har gode nok språkferdigheter.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgingsspørsmål – først fra Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:49:53]: Ikke til forkleinelse for kunnskapsministeren, men jeg vil gjerne følge opp med statsråd Horne. Mange av de undersøkelsene vi nå har hatt om det å prøve ut gratis kjernetid, viser at det fungerer veldig godt for barn. Barn har godt av å være i barnehage, spesielt de barna som kanskje ikke har så mange vekttall med seg hjemmefra. Sist jeg sjekket med Oslo, har de som reiser rundt til familier og sier at det er lurt at barna er i barnehage, altså driver en aktiv rekrutteringspolitikk, ennå ikke opplevd at det er noen familier som sier at nei, det vil de ikke. Så mange ser at dette er viktig. Vi ser likevel at vi ikke får noe høyere yrkesdeltakelse hos de foreldrene som får dette tilbudet. Skal folk komme seg ut av fattigdomsfella, er det å få mammaer og pappaer i jobb en ganske viktig del av det. Det skulle jo en barnehageplass bidra til. Mitt spørsmål til statsråden er: Hva tenker hun om tiltak for å få disse ut i jobb?

Statsråd Solveig Horne [10:50:56]: Takk for spørsmålet. Jeg deler representanten Trine Skei Grandes bekymring for at den siste rapporten, som vi også fikk, viste helt klart at det ikke har hatt effekt på foreldrenes arbeidsdeltakelse eller at de kommer seg ut i utdanning. Det er jo noe av det som er viktig, spesielt for personer med innvandrerbakgrunn, at de også deltar i arbeidslivet eller får seg en utdanning som gjør dem selvforsørgende og er med på å bekjempe barnefattigdom.

Jeg er veldig glad for at vi i samarbeid med både Venstre og Kristelig Folkeparti i revidert nasjonalbudsjett klarte å øke tilskuddet til gratis kjernetid, men også la inn et punkt om at det skal være en aktivitetsplikt. I den satsingen som kom på plass både i Drammen, Bergen og Oslo fra i høst av, ligger det klare føringer om aktivitetsplikt, at de kommunene må arbeide for å få foreldrene ut i en aktivitet. Det kan være arbeidstrening, det kan være grunnskoleutdanning, eller det kan være foreldreveiledningskurs.

Presidenten: Stine Renate Håheim – til oppfølgingsspørsmål.

Stine Renate Håheim (A) [10:52:10]: Mitt oppfølgingsspørsmål går også til statsråd Horne.

Det kan være krevende av og til å gjenkjenne Fremskrittspartiet fra opposisjon til posisjon, og det gjelder for så vidt også spørsmålet om gratis kjernetid. Siv Jensen sa da den rød-grønne regjeringen lanserte ordningen: Jeg er imot at befolkningsgrupper skal særbehandles, og kan ikke begripe at regjeringen går inn for dette.

Dette er jo nok et eksempel på at Fremskrittspartiet er politikkens utgave av Extreme Makeover, men la meg i dette tilfellet være raus nok til å rose statsråden for at hun

har tatt kunnskapen til seg og har lyst til å fortsette med gratis kjernetid.

Statsråden snakket om viktigheten av at disse foreldrene er ute i jobb, og vil innføre aktivitetsplikt. Men paradokset er jo at samtidig vil regjeringen utvide og øke kontantstøtten, som betaler de samme foreldrene for å ikke jobbe og ikke sende ungene i barnehagen. Tror statsråd Horne at det hadde vært en fordel i integreringspolitikken om tiltakene regjeringen innfører, henger sammen og bygger opp under hverandre, og ikke det motsatte?

Statsråd Solveig Horne [10:53:23]: Jeg tror det er viktig å ha to tanker i hodet samtidig. Vi skal jobbe med en god integreringspolitikk, samtidig som vi skal ha god opplæring og fokusere på barnehager for minoritetsbarn. Flere har vært inne på kontantstøtte, også kunnskapsministeren. Kontantstøtte er en ordning som gjelder for barn opp til to år. Det er altså ikke for fireåringer og femåringer. Det er gledelig å se at 72 pst. av alle toåringer i landet med minoritetsbakgrunn er i barnehage i dag. Vi ønsker å øke det tallet.

Så må det være lov til, også for familier med innvandrerbakgrunn, å velge kontantstøtte, velge å være hjemme litt lenger med barna sine. Men jeg registrerer også at Arbeiderpartiet nå har innsett at kontantstøtte kan være viktig for familiene for å få større fleksibilitet. Jeg tror at med to tanker i hodet samtidig klarer vi å kombinere gratis kjernetid og kontantstøtte for de familiene som trenger det.

Presidenten: Bård Vegar Solhjell – til siste oppfølgingsspørsmål.

Solhjell får si hvilken statsråd han vil stille spørsmål til.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:54:40]: Det skal eg gjere, og eg skal framleis halde meg til barne- og likestillingsministeren.

Rapporten som no er lagd fram, er ei sjeldan suksessfull beskriving av eit tiltak for å treffe det som var hovudmålet for tiltaket, nemleg at fleire born skulle gå i barnehage, og at det over tid skulle ha effekt over i skulegang.

Det står òg i avisa at det ikkje hadde vore mogleg å plukke ut akkurat dei borna som ikkje hadde gått i barnehage, viss ein ikkje hadde hatt gratis kjernetid. Så diskuterer ein ulike måtar å vidareføre det på: å ta det ned til to-treåringer, å gjere det tilgjengeleg for alle, eller rette det inn mot nokre grupper.

Det statsråden har bite seg merke i, er ideen som vert diskutert i eit avsnitt om å rette det spesielt inn mot innvandrarfamiliar, og som ho ifølge Aftenposten er open for. Eg må seie at det er ei overrasking å høyre Framstegspartiet seie det. Er det aktuell politikk for Framstegspartiet og regjeringa å innføre gratis kjernetid som berre går til dei i eit område som har innvandrarbakgrunn, og ikkje til andre som kan trenge det i same området?

Statsråd Solveig Horne [10:55:51]: Nå skal jeg ta med meg rapporten, lese den nøye og gå gjennom de tiltakene som viser positive resultater, og de som ikke har

hatt noen effekt. Det er sånn som alle gjør når man får en rapport. Da må man kunne ta kunnskapen man får, med seg i det videre arbeidet. Så skal jeg komme tilbake til Stortinget når regjeringen har konkludert om den videre oppfølgingen av forsøket med gratis kjernetid.

Det som er gledelig – det har jeg ingen problemer med å si – er at dette har hatt effekt. Det har hatt effekt på minoritetsbarn ved at de har lært seg norsk og står bedre rustet når de begynner på skolen. Rapporten viser også helt klart at det ikke har hatt den samme effekten på etnisk norske barn.

Jeg er også veldig glad for at rapporten viser at foreldrene har fått større tillit til barnehagen. De ser også verdien av å lære barna sine norsk mye tidligere – noe som er gledelig. Jeg er også veldig glad for at vi nå har utvidet og målrettet ordningen med gratis kjernetid i Bergen og i Drammen til å gjelde treåringer og til å gjelde alle barn. Så får vi se på rapporten og resultatet videre.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:57:16]: Norge har ansvar for å ivareta Forsvarets personell før, under og etter oppdrag. Det innebærer å gi beskyttelse også til personell som ikke er norske, men som har tjenestegjort for Forsvaret og politiet i farlige oppdrag.

I Afghanistan har Forsvaret ansatt en rekke kamptolker som har tjenestegjort i første linje sammen med norske soldater, og som har vært eksponert for samme – om ikke større – risiko som norske medsoldater.

Veteranforbundet SIOPS hevder at de 26 kamptolkene som Norge har benyttet seg av i Afghanistan, er i livsfare og kan være en sikkerhetsrisiko der de er. I svar til SV skriver statsråden at Norge har et åpenbart ansvar for personell. På tross av disse advarslene og det vi nå vet om sikkerhetssituasjonen i Afghanistan, foretar forsvarsministeren seg ingenting. Dette handler ikke om norsk innvandringspolitikk, men om hvorvidt det norske forsvaret beskytter mennesker som våre styrker er totalt avhengige av, og som på grunn av det har blitt satt i livsfare.

Italia har, etter det jeg har fått opplyst fra Veteranforbundet, nå besluttet å hente 112 av kamptolkene til Italia. Det er nok nødvendig å gjøre også for Norge. Men i og med at forsvarsministeren hittil ikke har villet løse dette spørsmålet, er mitt spørsmål til forsvarsministeren om hun kan garantere at de 26 kamptolkene er i sikkerhet der de er nå?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:59:24]: Også her er det nok nødvendig å gjøre noen avklaringer av konstitusjonelle ansvarsområder, fordi behandlingen av de konkrete søknadene ligger under justisdepartementets ansvarsområde, og som representanten er vel kjent med, bedriver heller ikke Stortinget behandling av enkeltsaker, den er nå flyttet ut til utlendingsmyndighetene.

Når det er sagt, har regjeringa videreført den ordninga som SV administrerte da de satt i regjering, nemlig at tolker og annet lokalt ansatt personell som har vært i tjeneste for norske styrker, politi eller andre, har mulighet til å søke

asyl fra Afghanistan. De slipper altså å komme til Norge for å søke asyl.

I den første runden var det 125 saker som ble omsøkt, det var altså da den forrige regjeringa satt. De søknadene ble individuelt behandlet, og 23 tolker fra den runden fikk sin søknad innvilget. Det er nå flere saker til behandling i såkalte runde to, altså etter nedtrekket fra Mazar-e-Sharif. De er ikke avgjort, de holder utlendingsmyndighetene nå på å behandle.

Denne regjeringa har i tillegg tatt to grep som jeg mener er viktig – for det er sånn at norske myndigheter har et ansvar, det har også statsministeren og andre statsråder slått fast – og det er to følgende ting:

Det ene er at Forsvarsdepartementet har satt i gang et arbeid for å se på rutiner for ansettelser av lokalt ansatt personell i vår sektor, sånn at man kan sikre seg at man har gode rutiner for framtidige operasjoner. Det var et arbeid den forrige regjeringa ikke la ned.

Det andre er at det også i juni gikk ut en instruks om at asylsøkere som av ulike årsaker ikke oppholder seg i Norge, men i et annet land – de såkalte Dublin-flyktningene og -asylsøkerne – likevel skal få realitetsbehandlet sin søknad i Norge selv om de er i et annet land, som f.eks. Italia.

Karin Andersen (SV) [11:01:33]: Jeg må si jeg er skuffet over at forsvarsministeren ikke ser at dette er et ansvar for forsvarsministeren, og ikke er ordinær norsk asyl- og flyktningpolitikk.

I svar til SV på skriftlig spørsmål om saken sa forsvarsministeren at disse kamptolkene ikke er å regne som norske veteraner, bl.a. fordi lokalt ansatte ikke skal gå i uniform, være permanent bevæpnet, mens Veteranforbundet SIOPS bekrefter at kamptolkene har gått i uniform, og det foreligger en rekke bilder som viser både uniformering og bevæpning av disse kamptolkene. Det betyr at de er i en helt annen situasjon enn det forsvarsministeren tydeligvis tar inn over seg. Vil forsvarsministeren vurdere sakene på nytt ut fra realitetene i felten som disse veteranene dokumenterer, og ut fra bildene og annet stoff som dokumenterer at disse kamptolkene faktisk har både båret uniform og vært bevæpnet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:02:41]: For det første reagerer jeg litt på framstillingen. Denne regjeringa har videreført nøyaktig den samme ansvarsfordelingen som den regjeringa SV satt i. Det vil si at behandlingen av søknadene er Justisdepartementets ansvarsområde, men regjeringa har en ordening, som vi har videreført for å kunne behandle søknadene individuelt – og det kan søkes fra Afghanistan. Vi har et ansvar, som jeg har sagt, som mine forgjengere har sagt, og som hele regjeringa har sagt. Så dette ansvaret er akkurat det samme nå som da SV satt i regjering.

Når det så gjelder spørsmålet om bevæpning og uniformering, skal ikke tolker være permanent bevæpnet eller uniformert. Det har også blitt påpekt overfor Forsvaret at det ikke skal skje. Samtidig er det sånn, og det har vært en forutsetning hele veien, at disse forholdene kan tillegges

vekt av utlendingsmyndighetene som et faremoment eller et risikomoment for enkelte av disse tolkene. Men det er altså, som det alltid har vært, en individuell vurdering av den enkeltes situasjon, den enkeltes befatning med informasjon og hvordan tryggheten nå er for den enkelte. Det er det utlendingsmyndighetene som vurderer, på samme måte som de gjorde da SV satt i regjering.

Presidenten: Første oppfølgingsspørsmål kommer fra Bård Vegar Solhjell.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:04:03]: Lat meg presisere at eg ikkje spør om dei justispolitiske sidene ved saka. I svar til meg tidlegare har forsvarsministeren skrivne om desse tolkane:

«Arbeidskontrakten og gjeldende reguleringer legger til grunn at lokalt ansatte ikke skal uniformeres, permanent bevæpnes, eller anses som medlemmer av Norges væpnede styrker. Disse grunnleggende forholdene taler imot å inkludere lokalt ansatte under begrepet veteraner.»

Det vi spør om her, dreier seg om opptil 26 enkeltpersonar som ifølgje Veteranforbundet, ein del bildemateriale og offentleg debatt ofte har vore uniformerte, ofte har vore væpna, og dei vert omtalte som kollegaer og veteranar av Veteranforbundet i fleire møte og samtalar med oss. Mitt spørsmål vert då: Tek Veteranforbundet feil når dei seier at denne vesle gruppa, ikkje andre enn desse, er veteranar og har vore væpna og gått i uniform ei rekkje gonger?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:05:05]: Dette er et arbeid der Forsvarsdepartementet bidrar bl.a. til å verifisere ansettelsesforhold og områder man har operert i. Man har bistått under intervjuene som UDI har gjort i Afghanistan, for å klarlegge situasjonen for alle som har søkt under denne ordninga. Jeg kan ikke stå her og si nøyaktig om disse 26 tolkene er 26. Om det er færre eller flere, er ikke verifisert, og det er heller ikke verifisert om de har vært i uniform eller ikke. Dette er ikke noe jeg her og nå kan si at gjelder for de 26.

Det vi har vært opptatt av, er å videreføre den ordninga som eksisterte fra tidligere. Vi har ønsket å gjøre en forbedring på enkelte områder, bl.a. ved at vi nå jobber med rutiner og regelverk for framtidige operasjoner, og ikke minst ved at vi gjorde den endringa i juni for Dublin-flyktningene. Det var det viktig for regjeringa å gjøre. Vi har selvfølgelig til enhver tid til vurdering i regjeringa om vi kan gjøre ordningene enda bedre enn slik de er i dag.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:06:13]: Det er godt at forsvarsministeren skal gå igjennom rutinene med sikte på soldater vi sender til nye operasjoner. Jeg er også enig i at det skal være en individuell behandling, og at det skal foretas av justismyndighetene. Men spørsmålene er: Er forsvarsministeren sikker på at alle som har jobbet for oss, har fått anledning til å søke? Og vil det gjøres en ny vurde-

ring av saker som tidligere er avvist, dersom det viser seg at sikkerhetssituasjonen for den enkelte har blitt forverret?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:06:44]: Vi har fra Forsvarsdepartementets side ment at det er nødvendig å sørge for at vi har gode rutiner når vi igjen skal ut i internasjonale operasjoner – det vet vi at vi snart skal, og det kan nok også skje framover.

Vi er opptatt av å ha gode rutiner. Det har nå vært en individuell behandling av de 124 som søkte i runde én etter Faryab. Man har til individuell behandling de som nå søker i runde to etter Mazar-e-Sharif, og så vil det bli en tredje runde etter at oppdraget vårt i Kabul er avsluttet. Dette vil følge de samme rutinene og retningslinjene som var da Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet satt i regjering.

Så vil vi selvfølgelig ha en kontinuerlig vurdering av om den ordninga er god nok, men det er lagt til grunn en individuell vurdering, nye rutiner og retningslinjer, og på den måten er de individuelle vurderingene som er gjort, gjort ut fra en vurdering der vi har bidratt med informasjon om personellet – hva de har gjort, hvor de har vært ansatt, osv.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings-spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:08:03]: Denne saka er jo ikkje ny. Dette har vore ei sak som har gått føre seg og vore debattert tidlegare, og i VG den 9. februar 2012 kunne ein lese bl.a. Ivar Kristiansen uttale veldig tydeleg at dette er folk som er i ein spesiell situasjon, me må gi dei vern, om det så skulle skje i Noreg. Dåverande leiar i forsvarskomiteen sa at Forsvaret måtte vere med og finne løysingar på dette, saman med andre instansar.

Meiner forsvarsministeren framleis at Forsvaret har eit ansvar i denne saka, at dette ikkje berre kan sjåast på som innvandringspolitikk, men at det er folk som har risikert liv og helse for det norske forsvaret, og at me dermed har eit spesielt ansvar for dei, utover det som følgjer av reint innvandringspolitiske omsyn?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:09:00]: Som jeg nå har sagt flere ganger i debatten, har norske myndigheter og Norge et ansvar for dem som har vært knyttet til oss på ulike måter – enten som tolker eller som rengjøringspersonale, det er mange kategorier her. Når det gjelder den uttalelsen som kom i 2012, nemlig at Forsvaret må være med og finne løsninger sammen med andre instanser, er det nettopp det Forsvaret har gjort – sammen med justismyndighetene, utenriksmyndighetene, barne- og likestillingsmyndighetene – fordi dette er et ansvar som flere må ta i fellesskap. Jeg har ikke hørt noen i denne sal som har ment at vi skal ha en annen ordning enn at det fortsatt er en individuell behandling av disse søknader, på linje med alle andre som søker asyl i Norge. Det mener jeg vi fortsatt må stå fast ved: en individuell behandling. Men de har altså fått en lempeligere søknadsprosess ved at de kan søke fra Afghanistan, der vi fra Forsvarets side reiser ned og bistår utlendingsmyndighetene med å finne fram så

mye informasjon som mulig for å gjøre denne vurderinga enklere.

Presidenten: Vi går så til det siste hovedspørsmålet.

Anniken Huitfeldt (A) [11:10:23]: Jeg har et spørsmål til forsvarsministeren: I åtte år har Høyre ved enhver anledning kritisert forsvarsbudsjettet for å være for lavt.

«Vi er villige til å betale for regjeringas beslutninger i motsetning til dem selv.»

Dette sa forsvarsministeren før valget, mens hun var leder av utenriks- og forsvarskomiteen – og i opposisjon – og hun understreket videre at Høyre hadde foreslått økninger i størrelsesorden 3,2 mrd. kr. Det bidro jo til å skape en del forventninger til hva Høyre ville levere når de kom i regjering.

Vi har en dyktig forsvarsminister. Det er bare så synd at hun taper kampen om budsjettkronene – for det er skatte-kutt som er det aller viktigste for denne regjeringa. Jeg mener at den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier en helt annen prioritering av Forsvaret. Høyre leverer ikke denne gangen et forsvarsbudsjett i samsvar med ambisjonene i langtidsplanen. Det gjorde de heller ikke forrige gang Høyre satt i regjering, og heller ikke nå.

Mitt spørsmål er: Hvorfor er aldri Høyre villig til å betale for Forsvaret når partiet er i regjering, og er forsvarsministeren fornøyd med å legge fram et budsjett som ligger langt under det nivået hun lovet mens hun satt på Stortinget?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:11:54]: Dette er et spørsmål som jeg er glad for å få, for da har jeg nok en anledning til å fortelle om en historisk budsjettøkning i forsvarsbudsjettet. Vi har bak oss åtte rød-grønne år, hvorav det i fire var en realnedgang i forsvarsbudsjettet. Vi øker forsvarsbudsjettet med 3,4 pst. – nesten 1,5 mrd. kr – og det er en viktig forutsetning for å kunne finansiere kampflyanskaffelsen, det er en viktig forutsetning for å kunne finansiere økt operativ evne, og vi gjør det sammen med interne omprioriteringer, som har ligget som en forutsetning i langtidsplanen hele veien.

I motsetning til mine forgjengere så forteller jeg at dette er harde interne omprioriteringer. Mine forgjengere hadde en tendens til å omtale dette som «friske penger». Det er det ikke. Men det er en omprioritering som er helt nødvendig – fra mindre til mer prioritert virksomhet – og det er altså å styrke den operative evnen. Det gjør vi også nå med økninger på alle felt som har med operativ evne å gjøre.

Så er det klart at man på en dag som denne, da Arbeiderpartiet legger fram sitt alternative budsjett, leter med lys og lykte etter hvor den store økninga som Arbeiderpartiet har etterlyst, skal komme. Jo, etter å ha tittet nøye så fant vi – langt nede – 60 mill. kr ekstra til Forsvaret, og det er etter min oppfatning en relativt beskjeden økning hvis det er slik at Arbeiderpartiet mener at Forsvaret er veldig underfinansiert.

Så hører det også med til historien at det vi gjør i budsjettet nå, bare er en del av det vi har gjort i den perioden vi har sittet med regjeringsmakt. Vi har i tillegg et

deres budsjettproposisjon lagt inn penger til å finansiere både Marinejegerkommandoen på nasjonal beredskap og mer til HV og Kystvakten. Vi har også i vårt reviderte nasjonalbudsjett lagt inn en forsering av oppbygginga av Hæren og Heimevernet og tilleggsfinansiert utenlandsoperasjoner, slik at vi kan bruke pengene på operativ evne hjemme.

Anniken Huitfeldt (A) [11:14:00]: Ved hver eneste anledning der Stortinget skulle vedta forsvarsbudsjett, foreslo forsvarsministeren, mens hun satt der, en stor økning – 600 mill. kr. Det er jo skapt en del forventninger.

Så er det slik at Høyre alltid har vært misfornøyd med Arbeiderpartiets forsvarsbudsjett, men forskjellen på Arbeiderpartiet og Høyre er at vi gjør det samme i opposisjon og i posisjon. Det er det Høyre systematisk ikke gjør, for når det kommer til stykket, er det skatteuttak som prioriteres fra Høyre. Hvorfor er det alltid slik at forsvarsbudsjettet ikke prioriteres når Høyre sitter i regjering? Og hvor er egentlig samsvaret mellom det statsråden sa og gikk til valg på i opposisjon, og det som hun nå konkret leverer? Det har vi ikke fått svar på.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:14:51]: Det konkrete samsvaret ligger i et forsvarsbudsjett som øker med nesten 1,5 mrd. kr – altså 3,4 pst. Og jeg vil gjenta at da Arbeiderpartiet satt i regjering, var det altså en realnedgang i forsvarsbudsjettet i fire av åtte budsjettår. Jo, det var det! I tillegg ser vi altså nå en historisk vekst – på 3,4 pst. – som bidrar til å styrke den operative evnen, som gjør at vi kjøper og innfører nye kampfly, som er et historisk kapasitetsløft for det norske forsvaret. Det kommer til å bety enormt mye for den operative evnen vår. Dette er viktige prioriteringer. I tillegg har vi lagt til penger på alle forsvarsgrener der vi ser at vi kan øke aktiviteten. Blant annet får Luftforsvaret den største økningen – med over 200 mill. kr – slik at vi kan opprettholde våre viktige oppgaver i nord, der vi nå stadig oftere er på vingene for å identifisere bl.a. russiske fly. Det er en viktig prioritet for regjeringa, og derfor har vi lagt inn penger. Vi har faktisk lagt inn betydelig mer penger enn det vi lovet i opposisjon.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings spørsmål – først Sverre Myrli.

Sverre Myrli (A) [11:16:10]: Jeg er litt forvirret nå. Selvsagt er det en økning i forsvarsbudsjettet. Det skulle jo bare mangle. Det er heller ingen som har bestridt det. Det er en økning i forsvarsbudsjettet, og det er det også lagt opp til i langtidsplanen for forsvarssektoren. Men med det forslaget til forsvarsbudsjett som nå er lagt fram, er økningen for liten til å følge opp nivået i langtidsplanen, som Høyre og den nåværende forsvarsministeren i forrige periode sa var altfor lite. Forsvaret og langtidsplanen var underfinansiert, fikk vi høre i en rekke debatter her i salen. Bevilgningene var for små, og det var ikke samsvar mellom ambisjoner og bevilgninger, fikk vi høre.

Ja, det er en økning i forsvarsbudsjettet. Det er ikke oppe til diskusjon her i dag, men økningen er ikke nok til

å følge opp nivået på langtidsplanen, som Høyre sa – før valget – var altfor lavt.

Spørsmålet mitt er rett og slett: Har forsvarsministeren skiftet mening? Er Forsvaret underfinansiert, eller er det ikke underfinansiert?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:17:19]: Det er ingen tvil om at vi har påpekt – både da vi satt i opposisjon og etter at vi kom inn i regjeringslokalene – at det er utfordringer i balansen mellom struktur, oppgaver og økonomi i Forsvaret. Det jobber vi målrettet for å bedre. Det er en ubalanse som har ligget der i mange år, og som vi har sett det nødvendig å adressere, bl.a. når vi nå har gitt forsvarssjefen et oppdrag om å utarbeide et nytt fagmilitært råd, som skal resultere i en ny langtidsplan. Der blir den balansen noe av det aller viktigste.

Vi har økt forsvarsbudsjettene gjennom alle de tre anledningene vi har hatt siden vi kom i regjering: i tilleggspolisjonen vi laget til det budsjettet den forrige regjeringa leverte, i revidert nasjonalbudsjett og nå med en historisk økning i det ordinære budsjettet. Det er viktig, men vi er samtidig opptatt av at det er et budsjett som er preget av tydelige og klare prioriteringer. Vi prioriterer fra mindre prioritert til mer prioritert og viktig virksomhet, for å styrke den operative evnen, bl.a. fordi vi står i en ny sikkerhetspolitisk situasjon.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:18:38]: Me har ein dyktig forsvarsminister. Det er eg samd i. Ho er òg dyktig med ord og framstiller det som slett ikkje er nokon gigantisk vekst, som nettopp det.

Ho er òg flink til å dekkje over det som er akutt – det vert ikkje nemnt. Forsvaret har jo ein langtidsplan og årlege krav til intern effektivisering. Under høyringa om forsvarsbudsjettet vart det veldig sterkt påpeikt at regjeringa sitt ytterlegare kutt gjer at Forsvaret har eit dobbelt krav til intern effektivisering neste år.

Det vart òg tydeleg understreka i høyringa at budsjettet er utilstrekkeleg på fleire område. Det tek Senterpartiet konsekvensen av: Me har lagt inn 130 mill. kr meir i vårt alternative budsjett.

Men det som forundrar meg – etter dei sterke utsegnene som statsråden hadde før valet og i førre periode – er korleis ho då kan leggje fram eit forsvarsbudsjett der ho doblar kravet til intern effektivisering, og ikkje i staden legg inn dei milliardane som det vart forventa at ho skulle gjere.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:19:45]: Det er mange ting man kan si om intern effektivisering. Det ene er at det årlige interneffektiviseringskravet som ligger i forsvarssektoren, har ligget der siden 2001–2002. Det har vært en viktig forutsetning for å finansiere Forsvaret og langtidsplaner i mange år, bl.a. gjennom de åtte årene som Liv Signe Navarsete selv satt i regjering.

Det er ingen dobling av dette effektiviseringskravet, men det er et krav om å ta ut 80 mill. kr. Det tas ut alle andre

steder enn i operativ evne. Det betyr at vi skjærer all operativ evne fra disse reduksjonene. Allikevel er den totale budsjettøkninga, inkludert dette, på nesten 1,5 mrd. kr. Det er en realvekst på 3,4 pst.

Jeg mener det skal litt fantasi til for å hevde at det er et dramatisk dårlig forsvarsbudsjett. Det er en økning som er betydelig større enn den som har vært de ti siste årene, og det kommer etter åtte år med rød-grønt styre, hvorav fire år hadde realnedgang i forsvarsbudsjettet.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgings spørsmål.

Ola Elvestuen (V) [11:21:03]: Det er riktig at det er et økt budsjett, men det er først og fremst en økning på det som er investeringer i nytt materiell. Vi har tidligere erfaring med at vi har anskaffet fregatter hvor én har blitt liggende som delelager for de andre, etter at de er anskaffet. Det er en problemstilling at vi investerer for mye, uten å følge opp på driftssiden og bygge opp en logistikk omkring de store investeringene vi gjør. Dette er også – etter Venstres mening – definitivt en risiko når vi ser på kampflyprogrammet. Det er en risiko for at vi også der investerer, og at flyene blir stående i hangaren når de først kommer.

Mitt spørsmål blir da: Er forsvarsministeren enig i at vi må bygge opp en mye bedre balanse mellom det som er investeringer vi gjør, og det å bygge opp med nok utdannet personell og en logistikk omkring de store investeringene?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:22:02]: Takk for et godt spørsmål.

En kommentar til fregattene først: Fregattene ble anskaffet med både et bestemt vedlikeholdskonsept og et bestemt bemanningskonsept. Det tok Stortinget stilling til i sin tid, og det gikk bl.a. ut på at man skulle kunne seile tre av fem fregatter, og at man i tillegg lot være å kjøpe inn mange reservedeler i starten, fordi man ville vinne erfaring med hva man trengte av reservedeler.

Men representanten har helt rett i at det som kommer til å være viktig for den operative evnen framover, er bl.a. logistikk og personell – ikke minst utdanning av personell.

Det er også sånn at man – som også forsvarsjefen har vært inne på i ulike sammenhenger – fra det ene året til to år framover i tid ikke klarer umiddelbart å gjøre noe med bemanningssituasjoner, f.eks. i Sjøforsvaret. Derfor har Sjøforsvaret selv satt i gang et langsiktig arbeid for å se på hvordan man kan rekruttere, og ikke minst beholde og rerekruttere, personell som er svært populære også på andre samfunnsområder, som f.eks. i offshorenæringen.

Presidenten: Bård Vegar Solhjell – til oppfølgings spørsmål.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:23:19]: Lat meg på vegner av meg sjølv og SV seie at eg egentleg er lykkeleg for at Høgre ikkje følgjer opp sine opposisjonsbudsjett i regjering når det gjeld Forsvaret. Det er berre synd at dei pengane som då vert frigjorde ved at dei ikkje ligg på det same nivået, vert brukte så dårleg i resten av budsjettet.

Eg skal spørje om ein bitte liten del av dette budsjettet, nemleg forskning på ekstremisme – noko som både forsvarsministeren og justisministeren har eit ansvar for, og som ikkje vart prioritert i det førre budsjettet – nærare bestemt forskning på høgreekstremisme. FFI bygde opp eit miljø etter 22. juli for slik forskning på si eiga grunnløyving, og det har fått stor merksemd at det er nødvendig å gjere meir. Men det har ikkje utløyst ressursar, verken i handlingsplanen som kom tidlegare i år, eller no i budsjettet. Vil forsvarsministeren, gjerne saman med justisministeren, ta eit konkret initiativ for å sikre at vi får eit levedyktig miljø for forskning på høgreekstremisme i Noreg, og at det følgjer ressursar med det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [11:24:24]: En liten budsjettkommentar først: For et parti som kutter 1 mrd. kr i forsvarsbudsjettet, er det klart at en økning på 1,5 mrd. kr ikke er noe særlig å trakte etter. Det har jeg forståelse for, men det får være SVs valg.

Når det så gjelder spørsmålet om forskning på ekstremisme og ekstreme miljøer, mener jeg at det er et veldig viktig område. Det er noe som er til diskusjon også i regjeringa. Det handler ikke bare om høyreekstremisme; det handler også om ekstremisme i alle varianter. Vi ser framveksten av det sterkere på enkelte områder enn på andre. Det at Norge, som en del andre skandinaviske og nordiske land, f.eks. har en sterk økning i antall fremmedkrigere som reiser ut, er heller ikke en utvikling som er gunstig. Den er tvert imot veldig alvorlig og dramatisk. Dette er noe vi diskuterer i nordisk kontekst, som jeg diskuterer med mine kolleger på nordiske møter, bl.a. på et møte vi hadde her i forrige uke. Det er noe som regjeringa, gjennom både justisministeren og andre statsråder, diskuterer. Jeg ønsker å følge det videre opp, for jeg mener det er et viktig område der vi må bygge opp kompetanse, og der vi må samarbeide med andre land som også har kompetanse på dette.

Presidenten: Sak nr. 1 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 2 [11:25:41]

Ordinær spørretime

Presidenten: Før vi går til den ordinære spørretimen, vil presidenten vise til det som ble sagt innledningsvis i dag, at det er ganske mange og betydelige endringer i den ordinære spørretimen. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske oversikten som er gjort tilgjengelig for representantene.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 1 og 2, fra henholdsvis representantene Helga Pedersen og Anniken Huitfeldt til statsministeren, er overført til utenriksministeren.

Spørsmål 4, fra representanten Kjersti Toppe til kommunal- og moderniseringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 7, fra representanten Anne Tingelstad Wøien til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 9, fra representanten Kåre Simensen til utenriksministeren, vil – etter anmodning fra utenriksministeren – bli flyttet og besvart etter spørsmål 2, som også skal besvares av utenriksministeren.

Spørsmål 11, fra representanten Sveinung Rotevatn til fiskeriministerens, vil bli tatt opp av representanten Gunhild Berge Stang.

Spørsmålene 13 og 15, fra henholdsvis representantene Rigmor Aasrud og Else-May Botten til næringsministeren, utsettes til neste spørretime, da næringsministeren er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Odd Omland til næringsministeren, vil bli besvart av utenriksministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra utenriksministeren vil spørsmålet bli flyttet og besvart før spørsmål 3.

Spørsmålene 16 og 17, fra henholdsvis representantene Kari Henriksen og Heidi Greni til justis- og beredskapsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er opptatt i annet møte.

Spørsmål 18, fra representanten Kjell-Idar Juvik til olje- og energiministerens, vil – etter anmodning fra olje- og energiministerens – bli flyttet og besvart etter spørsmål 5.

Spørsmålene 19, 20 og 21, fra henholdsvis representantene Lisbeth Berg-Hansen, Martin Henriksen og Jan Bøhler til kunnskapsministeren, vil – etter anmodning fra kunnskapsministeren – bli flyttet og besvart før spørsmål 1.

Det første spørsmålet som etter disse endringene tas opp til besvarelse, er spørsmål 19, fra representanten Lisbeth Berg-Hansen til kunnskapsministeren.

For ordens skyld vil presidenten gjøre oppmerksom på at de to neste spørsmålene er spørsmålene 20 og 21, fra henholdsvis Martin Henriksen og Jan Bøhler.

Spørsmål 19

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:26:35]: Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er:

«I rapporten Nordkloden slår regjeringen fast at Norge skal være ledende på kunnskap om nord, for nord og i nord. Kunnskapsinstitusjonene i nord gir oss grunnlaget for å omgjøre kunnskap og ressurser til arbeidsplasser og verdiskaping. Universitetet i Nordland er ledende innen havbrukskunnskap. I havbruksnæringa har vi fortrinn til økt verdiskaping. Vi har Høgskolen i Narvik med sitt teknologimiljø som er viktig for utvikling av leverandørindustrien.

Hvorfor er de to institusjonene knapt nok nevnt i regjeringens nordområdepolitikk?»

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:27:22]: Som representanten Berg-Hansen innleder med i sitt spørsmål,

har regjeringen lansert sin satsing i nord med rapporten Nordkloden. Her presenteres fem hovedprioriteringer:

- internasjonalt samarbeid
- kunnskapsbasert næringsliv
- bred kunnskapsutvikling
- sikrere infrastruktur
- bedre beredskap og miljøvern

Kunnskap er særlig knyttet til to av hovedinnsatsfeltene – av åpenbare grunner. Kunnskap og kompetanse har stor betydning for utvikling av arbeids- og samfunnsnivå i nord og for at nordlige Norge skal være et attraktivt sted å bo, arbeide og studere. Det er kunnskap og teknologiske nyvinninger som ofte ligger til grunn for verdiskaping og etablering av nye arbeidsplasser. Men alle fem prioriteringer er avhengig av kunnskap og kompetanse for å bli realisert. Kunnskapsutviklingen skal derfor være bred, og den må skje i nord, men ikke bare der. Det skal også være om nord og for nord.

Kunnskapsmiljøene i nord har en spesiell mulighet til å bidra. Det er bl.a. seks høyere utdanningsinstitusjoner i de tre nordligste fylkene og i tillegg en rekke forskningsinstitutter. Mange av disse har kompetanse innenfor bl.a. havbruk og teknologi, som representanten Berg-Hansen nevner.

I rapporten Nordkloden omtales hvordan disse miljøene kan bidra til å gjennomføre visjonene til regjeringen, bl.a. ved å utdanne kandidater samfunnet i nord etter spør. Vi understreker samtidig at Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet, er navet i kunnskapsutvikling i nord, dette på grunn av størrelse og bredde i fagmiljøene. Det betyr selvfølgelig ikke at de andre høyere lærestedene i nord ikke skal bidra, tvert imot. Det gjelder ikke bare lærestedene som representanten Berg-Hansen nevner, men også andre høyskoler som finnes i nord i dag. Det er bare sammen vi kan nå de ambisiøse målene regjeringen har satt seg for å videreutvikle nordområdene. Jeg har selv flere ganger besøkt universiteter og høyskoler i nord, senest i går var jeg i Finnmark. Jeg har personlig sett hvor seriøst og grundig de arbeider, både for å videreutvikle fagporteføljen sin og også for spissing og profilering.

Ingen i ledelsen ved institusjonene jeg har snakket med, har noen gang sagt seg uenig i betydningen av å ha et lokomotiv som Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet, med på laget. De erkjenner at tyngdekraften gjelder, også nord for Polarsirkelen. I tillegg understreker de alle at det er ønskelig med tettere samarbeid.

Samtidig vil jeg understreke at det ikke bare er lærestedene i nord som skal bidra til kunnskapsutviklingen. Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i hele landet skal bidra til mer kunnskap om hav, klima, isbreer, fisk og sjøfugl og mye mer. Kunnskapsutvikling for og om nord skjer i hele Norge, det er ikke geografien som bestemmer hvem som skal forske på hva i dette landet. Regjeringens nordområdesatsing løfter blikket og ser mot nye horisonter i 2030.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:30:06]: Jeg takker for svaret.

Dette med nærhet er det ingen tvil om har stor betydning. Vi vet at kunnskapsmiljøene i nord spiller en viktig rolle – gjennom både forskning og, ikke minst, rekruttering til næringslivet. Utviklingen av havbruksnæringen er kanskje det beste bildet på det, fordi det har skjedd nettopp i samspeilet mellom næring og kunnskapsmiljø. Rapporten Framtid i nord, som regjeringen mottok i april – rett nok initiert av vår regjering – viser til at økt satsing på FoU og utdanning er det virkemiddelet som gir størst utslag når det gjelder økt verdiskaping i havbruksnæringen.

I Nordland har vi det jeg velger å kalle havbruksuniversitetet. Når vi ser at det eneste tiltaket i regjeringens nordområdestrategi er at man tar sikte på å legge fram en stortingsmelding, må jeg igjen spørre om kunnskapsministeren kan forklare regjeringens manglende satsing og fokusering på kunnskapssektoren i Norges største havbruksfylke, Nordland.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:31:12]: Nå skal man jo ikke ta kritikk på vegne av regjeringen, men vi kunne kanskje hatt en enda bedre leseveiledning. Det er kanskje urimelig å forvente at alle representanter skal ha tid til å lese flere – eller alle – dokumenter som regjeringen kommer med.

La meg bare si at regjeringens langtidspan for forskning og høyere utdanning passer som hånd i hanske til nettopp det kompetansmiljøet som Universitetet i Nordland har bygd opp. De er veldig opptatt av hav – «Blue Growth», mulighetene som ligger i de marine ressursene våre. De har bygd opp et kompetansmiljø rundt dette, i nært samarbeid med den lokale næringen. Første hovedprioritering i regjeringens langtidspan er nettopp hav – «Blue Growth» og andre aspekter ved det. Den andre prioriteringen er klima og miljø, som for en kystnasjon som Norge i høyeste grad omfatter havbruk og ressursene i havet.

Dessuten er det verdt å merke seg at langtidspanen og budsjettet inneholder en kraftig økning av FoU-virkemidlene – den nest høyeste andelen av BNP siden 2000.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:32:19]: Jeg synes godt man kan forvente at stortingsrepresentanter leser det som kommer fra regjeringen. Vi gjør det. Derfor var det med stor forventning vi så fram til regjeringens nordområdestrategi. Vi er fornøyd med den fantastiske oppsummeringen av den gode politikken som er blitt ført fram til nå. Forventningen om nye tiltak var stor.

Man trengte ikke å bruke mye energi på å lese om tiltakene – de var dessverre få.

Nettopp det jeg pekte på, tilgangen til arbeidskraft med rett kompetanse, er avgjørende også for næringslivet i nord. Når vi vet sammenhengen mellom nærhet til utdanningsinstitusjonene og det å få slik arbeidskraft i nord, er det vi stiller spørsmål. La oss ta teknologiutdanningen og teknologifagene i Narvik – som det neste spørsmålet handler om – knyttet til utvikling av petroleumsnæringen og mineralnæringen, som regjeringen peker på. Det at man utdanner folk i nord, gir jo også mulighet til verdiskaping

og aktivitet i disse næringene. Ser ikke regjeringen denne sammenhengen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:33:24]: Jeg kunne ikke vært mer enig.

For å ta kontrasten: Da Universitetet i Tromsø i sin tid ble vedtatt opprettet, på 1960-tallet, var det – i hvert fall sett sørfra – til en viss grad et distriktpolitisk virkemiddel. I dag har den nordligste regionen vår høy økonomisk vekst, er tilbake i sentrum for norsk energipolitikk og norsk klimapolitikk og er viktig sikkerhetspolitisk. Det er en region i vekst.

Det vi diskuterer nå, er ikke bare struktur for høyere utdanning i nord, men hvilken forsknings, utviklings- og høyere utdanningssektor en region i vekst trenger. For eksempel er det fantastiske kompetansmiljøet innenfor teknologifag, som ligger i Narvik, en viktig del av det.

Så mener jeg det er fint at Arbeiderpartiet spør, men Arbeiderpartiet må jo også bestemme seg for hva slags politikk de vil føre. Vi har nå en pågående, bred og stor diskusjon om struktur i høyere utdanning. Foreløpig har Arbeiderpartiet sagt absolutt ingenting om det. Da er det fint å spørre, men det er også greit om Norges største parti har noen svar – forsøksvis.

Presidenten: Vi går videre til spørsmål 20.

Spørsmål 20

Martin Henriksen (A) [11:34:39]: Jeg har følgende spørsmål til kunnskapsministeren:

«Nordområdepolitikken gir Norge verktøy på flere nivåer for å forebygge og dempe politiske konflikter. I dagens situasjon kan kunnskapspolitikken bidra til dialog og holde kanaler og møtesteder åpne. I statusrapporten «Nordkloden» er det generelt få nye tiltak. I kunnskapsdelen er dette særlig påfallende.

Vil statsråden, på tross av at statusrapporten ikke legger vekt på det, bruke kunnskapspolitikken til å utvikle og styrke initiativer som kan stimulere til forsknings- og kunnskapssamarbeid med Russland?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:35:18]: Svaret er ja, og jeg er uenig i problembeskrivelsen. Representanten Henriksen påpeker at kunnskapspolitikken bidrar til dialog og til å holde kanaler og møtesteder åpne. Det er jeg helt enig i. Bilateralt samarbeid om forskning og utdanning er et virkemiddel, ikke bare for faglige formål, men også for dialog.

Jeg kan berolige representanten med at utdannings- og forskningssamarbeidet mellom Norge og Russland har høy prioritet. Russland er blant de prioriterte samarbeidspartnere for norsk bilateralt forskningssamarbeid, særlig på områder der vi har felles interesser og felles ressurser å forvalte. Samarbeidet innenfor utdanning og forskning er godt og omfattende på en rekke områder og er foreløpig ikke omfattet av de restriktive tiltakene mot Russland som Norge har sluttet opp om.

Det legges ned mye ressurser fra norsk side for å stimulere til samarbeid mellom norske og russiske kunnskapsmiljøer. Representanten Henriksen påpeker at det er få nye tiltak. Det er verdt å merke seg at det allerede eksisterer en rekke tiltak som støtter norsk–russisk kunnskapssamarbeid. Flere av tiltakene følges opp med årlige utlysninger av midler.

Norge, ved UD, har relativt nylig etablert to samarbeidsprogrammer for å styrke utdanningssamarbeidet. Det ene er nordområdeprogrammet for 2013–2018, som skal bidra til økt kunnskap om nordområdene basert på høyere utdanningssamarbeid mellom norske aktører og aktører i Canada, Japan, Kina, Russland, Sør-Korea og USA. Fem prosjekter under dette programmet har russiske partnere. Det andre er et program for samarbeid om høyere utdanning med Russland for 2011–2016. Dette programmet gir støtte til samarbeid mellom universiteter og høyskoler i Russland og Norge. Målet er å bygge opp langsiktig institusjonelt samarbeid. Det er 14 flerårige prosjekter og 21 mindre prosjekter.

Norge og Russland samarbeider dessuten godt innenfor EU. Russland er faktisk Norges viktigste samarbeidsland blant tredjelandene i EUs rammeprogrammer for forskning. Norges deltakelse i EU-programmet Erasmus Plus gir dessuten muligheter for å finansiere mobilitet for studenter og ansatte. Det gir også støtte til å utvikle fellesgrader og andre innovasjonsprosjekter med offentlige og private aktører.

Det finnes også en rekke stipendordninger for russiske studenter som vil studere i Norge, og totalt er det rundt 250 russiske studenter som får stipend under disse ordningene for å studere i Norge. Dette gjelder stipend under samarbeidsavtalen om høyere utdanning, og det gjelder stipend i tilknytning til Norges arktiske universitet. Det gjelder også nordområdestipendet, som støtter mobilitet mellom institusjoner i Nord-Norge og Canada, USA og Russland, og det gjelder kvoteordningen.

Forskningsrådet har samarbeidsavtaler med det russiske vitenskapsakademiet, Russian Academy of Sciences, det russiske grunnforskningsfondet, Russian Foundation for Basic Research, og det russiske fondet for humaniora, Russian Foundation for Humanities. Under avtalene har det vært flere fellesutlysninger innenfor miljø, ressurser – inkludert petroleum – og klima i Arktis, men også innenfor samfunnsvitenskap og humaniora.

Martin Henriksen (A) [11:38:12]: Jeg takker kunnskapsministeren for svaret. Det er veldig godt å høre at statsråden sier at samarbeidet innenfor høyere utdanning fortsetter. Det er kanskje fristende å si at det også er godt å konstatere at regjeringa mener den rød-grønne nordområdepolitikken var så god at en har valgt å fortsette den omtrent uendret. Det er veldig bra, men det er altså på ett område, innenfor kunnskapspolitikken, at det går feil vei. I 2013 var det rundt 1 600 russiske studenter ved norske institusjoner. I nord, eksempelvis ved Universitetet i Tromsø, er det særlig tydelig. De utgjør en betydelig del av studentmassen og er veldig viktige for det internasjonale samarbeidet. Når regjeringa nå kutter til institusjonene for å

innføre skolepenger for utenlandske studenter, svekker det gratisprinsippet, det svekker internasjonalt samarbeid, og vi kan ende opp med å få de studentene til Norge som har rik pappa, ikke de som er mest begavet.

Vil statsråden gjøre noe for å dempe den negative effekten innføringa av skolepenger som dette kuttet medfører, kan få?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:39:18]: Jeg mener for det første at det er en stor styrke ved norsk utenrikspolitikk at den preges av kontinuitet. Nordområdesatsingen ble, så vidt jeg husker, lansert da Jan Petersen var utenriksminister. Den har blitt fortsatt under den rød-grønne regjeringen og blir nå fortsatt og styrket under den nye regjeringen. Det mener jeg er bra. Det er viktig for et lite land å ha en utenrikspolitisk kontinuitet.

Vi har ikke foreslått at man skal innføre studieavgift, men vi har sagt at vi åpner for at institusjonene kan gjøre det. Det er en vurdering basert på to ting. For det første er det en rimelighetsbetraktning: Norske studenter betaler i utlandet. Da er det rimelig at man også har en mulighet til å gjøre det i Norge. Den andre betraktningen er at det åpner for nettopp den typen mer målrettet internasjonalisering som representanten ber om. For å sette det litt på spissen: Vi burde få studenter hit fordi vi er gode, ikke bare fordi det er gratis eller skattefinansiert. Det er unntak for kvotestudenter, altså de som kommer som en følge av utviklingspolitikk, og vi har også laget unntak for der det er institusjonelt samarbeid.

Martin Henriksen (A) [11:40:28]: Når regjeringa kutter over 80 mill. kr i institusjonenes budsjett, har institusjonene to valg: enten kutte i sine budsjetter, eller innføre skolepenger for utenlandske studenter fra land utenfor EØS. Det vil bl.a. ramme russiske studenter. Man har noen ordninger som gjør at de kan få stipend, men for veldig mange vil det innebære at de enten ikke får komme til Norge, eller at de må være heldige å ha f.eks. foreldre som kan være med og betale. Det mener jeg er negativt.

Jeg mener også det er bra med videreføring, men min bekymring er at både budsjettet og nordområderapporten representerer en forspilt sjanse, både fordi det er få nye initiativer – det trenger vi i nordområdepolitikken for å beholde ledertrøya på – og fordi det er mangel på satsinger på noen områder. Det gjelder f.eks. manglende bevilgning til nybygg ved Framsenteret, og at Norge velger å stå utenfor Copernicus-samarbeidet. Det betyr at vi går glipp av nye muligheter.

Man griper heller ikke muligheten til å løfte samarbeidsdimensjonen med Russland videre, og det er derfor jeg spør statsråden igjen om han vil vurdere nye tiltak, f.eks. for å få økt det strategiske FoU-samarbeidet, eller bidra til å styrke institusjonenes samarbeid ytterligere i en vanskelig tid.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:41:40]: Nå er det selvfølgelig utenriksministeren som svarer for de utenrikspolitiske sidene ved nordområdesatsingen. Jeg kan svare for hva vi gjør i kunnskapspolitikken. La meg først si at vi

må vurdere det, hvis det er grunn til å tro at det vil komme noe færre utenlandsstudenter hvis mange institusjoner velger å innføre en studieavgift. Da må vi i kommende budsjetter vurdere om vi på en eller annen måte skal kompensere for det. Men når det er sagt, er det riktig at det er en reduksjon som følge av at vi sier at institusjonene kan ta studieavgift, men det er også flere andre satsinger som i stor grad går til de samme institusjonene, som gjør at totaliteten i budsjettet for de høyere utdanningsinstitusjonene er en god realvekst som ligger fullt på høyde med de rød-grønne årene, i tillegg til en stor satsing på FoU-virkemidler. De siste tre årene under de rød-grønne var det en bitte liten realvekst. Etter de to årene med den nye regjeringen – eller de to budsjettene, for det har jo bare vært ny regjering i ett år – har det vært en realvekst på 5 pst.

Presidenten: Neste spørsmål er spørsmål 21.

Spørsmål 21

Jan Böhler (A) [11:43:02]: Kunnskapsministeren har en lang økt i salen i dag, og jeg tillater meg å stille ett spørsmål til:

«Ved noen høyskoler og videregående skoler i fylker som Oslo, Østfold og Telemark har det oppstått konflikter rundt bruk av heldekkende plagg som niqab og burka. Til nå er det skoleeier lokalt som har grepet inn og bestemt at slike plagg ikke kan brukes, fordi det gjør det vanskelig å kommunisere i undervisningen.

Hva mener statsråden om behovet og muligheten for å skape nasjonale regler og retningslinjer for dette, slik at vi ikke stadig får flere lokale konflikter som må håndteres av den enkelte skoleeier alene?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:43:46]: Jeg vil først takke for spørsmålet. Jeg vet at representanten Böhler ved flere anledninger har engasjert seg i dette og andre problemstillinger. Jeg synes representanten stiller kloke spørsmål.

Jeg er opptatt av at alle skal føle seg velkomne på norske læresteder, både på skoler og på høyskoler, og det skal være uavhengig av hvordan man ser ut og hvordan man velger å kle seg. De grunnleggende menneskerettighetene setter skranke for hvilke klær og symboler lærestedene kan forby elever og studenter å bruke.

Regjeringen vurderer det slik at religionsfriheten, som en av de grunnleggende menneskerettighetene, likevel ikke er til hinder for at lærestedene kan forby bruken av heldekkende plagg som niqab og burka i undervisningssituasjonen, dersom det er nødvendig av faglige hensyn. Da har jeg lyst til å understreke at dialog og kommunikasjon er en grunnleggende del av læringsmiljøet. Vi skal ha et fritt og åpent samfunn der man skal kunne kle seg som man vil, men jeg mener det må være en selvfølge at man i de aller fleste tilfeller skal kunne se ansiktene både til dem som underviser, og til dem som sitter i seminar- og klasserom.

Niqab og burka skjuler ansiktet og bidrar derfor til

å vanskeliggjøre kommunikasjonen mellom den som underviser, og studenter og elever. Plagget vanskeliggjør også kommunikasjonen mellom studenter og elever. Dårlig kommunikasjon går ut over kvaliteten på undervisningen og læringsmiljøet. Jeg mener derfor at hensynet til den enkeltes frihet til å kle seg som han eller hun vil, må vike i enkelte tilfeller. Jeg mener også det er klokt at institusjonene tar den diskusjonen, selv om de ikke har studenter som bruker f.eks. niqab eller burka akkurat nå. Det er viktig å understreke at et forbud må være nøytralt og ikke-diskriminerende. Det er f.eks. ikke greit hvis man sier at niqab er ødeleggende for undervisningen, men at det er lov å bruke skjert og lue som dekker ansiktet. Det vil altså ikke være greit.

Vi har sett at noen læresteder har valgt å fastsette forbud mot niqab og burka. Andre læresteder har ikke innført noe forbud foreløpig, men oppfordrer sine lærere til å veilede elever og studenter bort fra å bruke plagget ut fra de ulemperne det medfører i undervisningssituasjonen. Begge deler ligger innenfor rammen av det som anses som lovlig. Men jeg vil igjen understreke at jeg mener det er klokt, og jeg gir full støtte til de institusjonene som velger å lage et ordensreglement for dette, fordi de mener at kommunikasjon i undervisningssituasjonen er viktig.

I regjeringserklæringen står det at vi skal la «den enkelte skole fastsette regler for bruk av religiøse plagg og symboler der hvor skolen selv finner det nødvendig.» Ordensreglementet skal nettopp være et redskap for å regulere lokalt hvordan den enkelte skoleeier og den enkelte skole ønsker å ha det hos seg. Tilsvarende resonnement gjelder for høyskoler, selv om det ikke er noe eget krav til ordensreglement hos disse.

Regjeringen har i flere sammenhenger gjort det klart hva vi mener er handlingsrommet for skolene når det gjelder å regulere bruken av heldekkende hodeplagg. Vi mener at skoleeier og det enkelte lærested er nærmest til å vurdere disse spørsmålene, og jeg har tillit til at de gjør det på en god måte og takler de eventuelle utfordringene som kommer.

Jan Böhler (A) [11:46:55]: Jeg takker statsråden for et veldig positivt svar. Jeg synes utdypingen av at det angår læringsmiljøet til alle på disse skolene, universitetene og høyskolene, er viktig, for det er jo kvaliteten i kommunikasjonen som rammes f.eks. i et klasserom hvis man ikke kan se ansiktet og ikke ha en god kommunikasjon. Det rammer selvsagt også integrering og muligheten til å komme ut i arbeid etter utdanning hvis man kler seg sånn. Vi kjenner også til at det i muslimske land som Emiratene er tilsvarende regler, om at man ikke kan bruke heldekkende plagg på universiteter og offentlige arbeidsplasser osv.

Men det jeg vil spørre om, er om statsråden kan tenke mer over og utdype, ut fra en så klar holdning som statsråden har, hvorfor det ikke er bedre å ha en generell regel som angår alle undervisningssituasjoner – alle skoler, høyskoler og universiteter – slik at man kan ha en felles tilnærming og slippe at dette blir et problem gang på gang på de forskjellige steder.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:48:08]: For det første styrer vi på regjeringserklæringen, og der står det hva regjeringens politikk er. Jeg er likevel åpen for at det er noen dilemmaer i saker som denne.

La meg ta ett dilemma: En del steder kan det bety at studenter slutter, fordi det er så viktig for dem å kunne bære niqab f.eks. Det er åpenbart et dilemma. Jeg vil allikevel gi støtte til de institusjonene som har innført regelverket. Et annet dilemma er at generelt er det slik at dette, som jeg forsøkte å begrunne, ikke handler om religiøse symboler eller hva man personlig synes om niqab, eller hvilke signaler dette gir. Det handler om ordensreglementet, begrunnet i hvordan skolen eller høyskolen eller universitetet skal fungere. Da er det vanlig praksis – og jeg tror det er fornuftig å fastholde – at ordensreglementet forankres lokalt. Men så tror jeg at den debatten som er, tydeliggjør for institusjonene at det er en fordel å ta en prinsipiell debatt på dette nå, og ikke nødvendigvis vente til det gjelder en eller flere studenter.

Jan Bøhler (A) [11:49:14]: Jeg takker også for den utdypingen. Jeg vil bare si at det jeg opplever i det nærmiljøet jeg kjenner, er at det at det er en åpning for å bruke heldekkende plagg som niqab og burka, gir rom for å presse på jenter fra radikale islamistiske miljøer og konservative islamistiske miljøer. Jeg tør påstå at det er langt flere som utsettes for det presset enn de som vil stå fram for å si at dette er frivillig bruk, som det er noen ytterst få som har sagt. Derfor tror jeg en klarere regel om hva man har å holde seg til i utdanningssystemet i Norge, ville gi de jentene som utsettes for dette presset, mye støtte, fordi man slipper hele den tilnærmingen og slipper å ha den løpende diskusjonen.

Jeg forstår innvendingene statsråden kommer med, men jeg viser til dommen i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen som sier at dette ikke er diskriminerende, og at hensynet til å leve sammen, integreres, ha dialog og kommunikasjon er overordnet. At domstolen sier det, gir oss nye impulser til diskusjonen. Jeg vil bare oppfordre til at vi har en løpende vurdering av dette, for jeg oppfatter det som en reell problemstilling i en del nærmiljøer.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:50:33]: Jeg deler i høyeste grad representantens bekymring over et press fra radikale krefter som oversettes til en kamp om kontroll over kvinners kropp. Det vi vet fra ekstreme og radikale bevegelser gjennom historien, er at det tydelige uttrykket deres for ekstremisme og radikalisme veldig ofte dreier seg om nettopp det: kamp om hvem som kontrollerer kvinnens kropp og utseende. Jeg mener at det er viktig å bekjempe de kreftene som ønsker å presse eller i verste fall tvinge unge jenter til å dekke ansiktet sitt.

Så mener jeg samtidig at når vi skal håndtere dette i skolesystemet, må vi se på det som en ordensreglement-sak. Jeg vil gjerne være veldig tydelig i verdidebatten i denne saken og stå på siden til de unge kvinnene som velger selv – det mener jeg er en viktig liberalverdi. Samtidig mener jeg at i skolesystemet må vi se på dette som en del

av ordensreglementet, og det ordensreglementet må man fastsette lokalt.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Helga Pedersen til statsministeren, er overført til utenriksministeren.

Helga Pedersen (A) [11:51:44] :

«Høyre og Fremskrittspartiet har gjennom 8 år i opposisjon kritisert nordområdesatsingen til Stoltenberg II-regjeringen, og etterlyst mer handling. I forbindelse med framleggelsen av «Nordkloden» har statsministeren uttalt at «konkretiseringen kommer i budsjettet».

Kan statsministeren svare på hvor i budsjettet den konkrete satsingen ligger, ut over det som var igangsatt av Stoltenberg II-regjeringen?»

Utenriksminister Børge Brende [11:52:25]: Det er en styrke for Norge at det er bred enighet om hovedlinjene i nordområdepolitikken. Slik har det vært siden daværende utenriksminister Petersen la frem den første stortingsmeldingen Muligheter og utfordringer i nord i 2005.

Det viktige nordområdearbeidet ble videreutviklet av Stoltenberg II-regjeringen. Da stortingsmeldingen Nordområdene – visjon og virkemidler ble behandlet i 2012, ga Høyre og Fremskrittspartiet tilslutning til retningen.

Regjeringen prioriterer å videreføre satsinger som det har vært bred enighet om. Dette gjelder bl.a. geologisk kartlegging i nord, som er tilgodesett med 60 mill. kr i budsjettet, og mineralkartlegging gjennom NGU med 20 mill. kr – to satsinger som skal legge til rette for ytterligere vekst i nord.

Vår ambisjon er å gjøre nordområdene til en av landets mest skapende og bærekraftige regioner. Som det fremkom i debatten tidligere her i dag også, er veksten nå faktisk høyere i nord enn i resten av landet, og det er slik at vi står her i Stortinget og ser nordover, og ikke lenger slik at man står i nord og ser ned til Stortinget. Det er et taktskifte som vi må videreføre gjennom offensive tiltak.

Derfor har regjeringen satt av 150 mill. kr til næringslivsprosjekter i perioden 2014–2019. Vi slår sammen Utenriksdepartementets tilskuddsordninger for nordområdene og oppretter Arktis 2030 for å realisere samarbeidsprosjekter i hele det sirkumpolære Arktis. Styrket miljøvern, sjøsikkerhet, rednings- og oljevernberedskap er avgjørende i nord. Regjeringen har foreslått å bevilge 9,6 mill. kr til helikopterberedskapen på Bardufoss. Vi vil etablere en oljevernbase i Lofoten/Vesterålen og foreslår å bevilge 40 mill. kr til dette i 2015. Samlet foreslår regjeringen i budsjettet for 2015 en satsing på 2,9 mrd. kr. Det er en økning på vel en halv milliard, 574 mill. kr, fra i fjor.

Ikke alle tiltak kommer inn på denne listen. Et eksempel på dette er det norske nordområdediplomatiet og sam-

arbeid f.eks. innen Arktisk råd. Et annet eksempel er arbeid vi har igangsatt for å effektivisere nasjonale planprosesser som kan tilrettelegge for næringsutvikling. Ikke minst er det mange av samferdselstiltakene som ikke er med. Regjeringen forsterker og forserer arbeidet på vei og jernbane i nord. Vi utarbeider strategier for grensekryssende forbindelser og følger opp Barents transportplan.

Det å redusere transportkostnadene er et viktig initiativ for å øke konkurransedyktigheten og avstandsulempene i nord. I så måte mener jeg at utbedringen av E6 i de kommende årene, slik at reisetiden kortes ned med 60 minutter, er helt avgjørende.

Helga Pedersen (A) [11:55:28]: Jeg merker meg at statsministeren ikke kan svare på hvor i budsjettet konkretiseringen ligger, men jeg er veldig glad for at utenriksministeren stiller opp.

Jeg er også veldig glad for at regjeringen viderefører de mål og visjoner som Stoltenberg II-regjeringen hadde for nordområdesatsingen. Jeg er glad de er enige med oss i mye av virkelighetsbeskrivelsen, og jeg takker også for anerkjennelsen av de resultatene som er kommet under den rød-grønne regjeringen.

Det svaret fra utenriksministeren imidlertid viser, er at det er ikke noe taktskifte på gang fra den nye regjeringen – tvert imot. Jeg vil si at fra Arbeiderpartiets side er vi glade for de pengene som kommer til f.eks. isbjørntelling og mineralkartlegging. Men da Høyre i fjor meldte i Troms Folkeblad at Høyre vil satse mer på det nordnorske næringslivet enn andre partier hittil har våget å snakke om, er ikke det noe som er fulgt opp i budsjettet som er lagt fram. Der ligger det kutt i reiselivssatsing, marint verdiskapingsprogram, Copernicus og bredbåndsatsing for å nevne noe.

Så jeg gjentar spørsmålet: Hvor i budsjettet er Høyres lenge varslede satsing på næringslivet i nord?

Utenriksminister Børge Brende [11:56:44]: Denne regjeringen har fulgt den samme metodikken når det gjelder å samle nordområdetiltakene og å tallfeste dem. Jeg mener at den tallfestingen har sine svakheter. Som jeg bl.a. viste til, tar man ikke med f.eks. samferdselssatsingen. Men basert på den metodikken som Stoltenberg II-regjeringen brukte, er det i 2015 en satsing på nesten 3 mrd. kr – 2,9 mrd. kr. Det er en økning på vel en halv milliard kroner, altså en dobbelt så stor økning som det den rød-grønne regjeringen fikk til i sitt budsjettforslag for inneværende år.

Under den satsingen er det viktige tiltak som jeg har nevnt, som jeg synes er vesentlige for utvikling i nord. I tillegg er det ting som ikke tallfestes. Jeg synes f.eks. regjeringens arbeid nå med å opprette en miljøbase i Lofoten og Vesterålen er vesentlig, og det at man nå åpner for olje- og gassleting i Barentshavet sørøst for første gang siden på 1990-tallet, vil f.eks. skape flere arbeidsplasser og muligheter for leverandørindustrien.

Helga Pedersen (A) [11:57:58]: Det er interessant å diskutere metodikk, men det er enda mer interessant å dis-

kutere politikk og hva slags prioriteringer man gjør for de neste årene.

Vi er enige i det meste som ligger i budsjettet, men vi etterlyser den satsingen som Høyre varslet i opposisjon. Når regjeringen og utenriksministeren her sier at man bruker en halv milliard kroner mer til neste år, er jo spørsmålet: Hva er det til? Det er til isgående forskningsfartøy, det er til det nye MH-bygget i Tromsø og det er til sykehus i Kirkenes, i hovedsak – satsinger som vi er enige i, men som ble igangsatt av den rød-grønne regjeringen. På næringslivssiden ligger det i pluss, men det er flere minus enn pluss, så satsingen på næringsliv i nord går i minus med den nye regjeringen.

Jeg har også lagt merke til at da Erna Solberg var i Finnmark for å presentere satsingen, sa hun at særordningenes tid er over i Finnmark. Da lurer jeg på: Hva slags ordninger er det regjeringen sikter til, og når skal de fjernes?

Utenriksminister Børge Brende [11:59:05]: Som jeg sa innledningsvis, synes jeg det er bra at det er en bred enighet om nordområdesatsingen. I tillegg til at det er en næringslivssatsing i nord når det gjelder arbeidsplasser, utvikling av mineralnæringen, oppdrettsnæringen, og olje- og gassnæringen på miljøets premisser, er det vårt viktigste internasjonale satsingsområde. Vi har havområder som er seks ganger større enn våre landområder.

Den tevlingen som representanten nå legger opp til, er jeg ikke så sikker på om jeg skal delta i, men tallenes tale er klar. Vi har brukt den samme metodikken som den tidligere regjeringen, og det ligger en satsing på over en halv milliard kroner ekstra. Jeg synes ikke det er ufornuftig å ta inn sykehussatsingen. Det er faktisk viktig med helseinstitusjoner i nord. Det er viktig å ta inn helikopterbasen som går på søk og redning.

Jeg mener at det er en god nordområdeprofil i regjeringens budsjett, og det kan også tallfestes.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Anniken Huitfeldt til statsministeren, er overført til utenriksministeren.

Anniken Huitfeldt (A) [12:00:27]: «Statsministeren sier at hun «går fra dialog til handling i nord».

Er det slik å forstå at statsministeren mener at den tidligere nordområdesatsinga var preget av dialog og lite handling, og hva er det i tilfelle som underbygger påstanden om mer handlekraft i nord?»

Utenriksminister Børge Brende [12:00:51]: Jeg tror jeg må gjenta noe av det jeg sa i den forrige runden, og håper representanten bærer over med meg på grunn av det. Men som jeg sa – og understreker – har det vært tverrpolitisk enighet i nordområdepolitikken. Mye godt arbeid er gjort, det er jeg den første til å understreke.

Vi konkretiserer nå nordområdepolitikken innenfor prioriterte områder som næringsliv, kunnskap, infrastruk-

tur, beredskap, miljø og internasjonalt samarbeid. Dette gjør vi på følgende måter: Vi tilrettelegger for gründerkraften som finnes i nord. Regjeringen utarbeider nå en helhetlig strategi for vekst og verdiskaping i de maritime næringene.

Vi vil forbedre verdiskaping i sjømatindustrien gjennom en stortingsmelding og et lovforslag høsten 2015. Det er fortsatt økt potensial for oppdrett i nord.

Vi bygger infrastruktur. Regjeringen har økt den statlige rammen for veiprojekter i nord ut over Nasjonal transportplan for 2014–2023, f.eks. E6 vest for Alta og E6 Helgeland nord. Vi har bevilget midler til E105 mellom Kirkenes og grensen til Russland slik at den blir tidligere ferdig.

Vi bygger årlig ned fem–ti grensehindre mellom de nordiske landene for å bidra til arbeidskraftmobilitet. Grensehinderrådet under Nordisk ministerråd arbeider med å redusere saksbehandlingstiden innen trygdeområdet i EU. Det er også slik at regjeringen har initiert et prøveprosjekt med samordning av statlige innsigelser, og dette er allerede i gang hos seks fylkesmenn, hvor bl.a. Nordland deltar.

Vi har et godt utgangspunkt for å realisere det potensialet som finnes for vekst og utvikling i Nord-Norge og for Norges posisjon i Arktis. Som jeg også nevnte i svaret mitt til representanten Pedersen, er det i tillegg til dette viktig at vi nå åpner for nye leteområder i Barentshavet. Ikke minst er det vesentlig for leverandørindustrien langs Finnmarks-kysten, Nordlandskysten og Tromsokysten. Det er også slik at vi tar initiativer innenfor dette med kunnskap, utvikling og forskning. Mye av den næringsvirksomheten som vil skje i nord i årene fremover, vil være knyttet til næringer hvor man produserer høyt oppe i verdikjeden, hvor man tilfører mye kunnskap, forskning og utvikling, og det er produkter som tåler det norske kostnadsnivået.

Utviklingen i nord er faktisk positiv. Vi ser at det er vekst i arbeidsplasser. Vi ser også at det nå er kritiske clusterer som opparbeides, f.eks. innenfor romfartsteknologi. Det senteret vi har på Andøya, kombinert med de clusterne man har i Tromsø og i Narvik, er et av de ledende og positive miljøene globalt.

Anniken Huitfeldt (A) [12:03:57]: Når jeg stiller spørsmålet sånn, er det jo på grunn av Høyres offensive slagord: Fra dialog til handling. Det underbygger på en måte at det før bare var samtaler, mens nå er det virkelig handlekraft.

Så mitt spørsmål er: Ligger det noen kritikk av den tidligere regjeringa i dette slagordet, at før var det bare dialog, mens nå er det virkelig ny handling? Vi ser jo det som blir presentert, fire nye tiltak. Det er fine tiltak, men de signaliserer ikke akkurat noen ny handlekraft.

Ligger det i dette slagordet noen realitet – at det tidligere var for mye dialog, og at det nå har kommet handlekraft inn i Utenriksdepartementet?

Utenriksminister Børge Brende [12:04:38]: Jeg merket meg i alle fall, bare noen dager etter at denne regjeringen tiltrådte, at opposisjonen var veldig opptatt av å påpeke

det man mente var mangler knyttet til nordområdesatsingen.

Jeg synes det er viktig å gi den nye regjeringen en mulighet. Nå har vi fremlagt vårt første budsjett. Som jeg også slo fast i svaret mitt til representanten Pedersen, har vi økt satsingen med en halv milliard kroner til nordområdene, som er dobbelt så mye som det ble lagt opp til i budsjettet for 2014.

Men det viktigste her – som jeg også har understreket – er at det er bred enighet om denne nordområdesatsingen. Det vi gjør i nord, henger også veldig nært sammen med vår utenriks- og sikkerhetspolitikk, hvor det også er bred enighet om hovedlinjene, selv om ting utenfor endrer seg.

Så dialog er bra, men handling er heller ikke uvesentlig.

Anniken Huitfeldt (A) [12:05:41]: Handler den nåværende utenriksministeren mer offensivt enn det de tidligere utenriksministrene de siste åtte årene gjorde? Grunnen til at jeg stiller spørsmålet, er at det framstår ganske offensivt i det offentlige rom å si at nå går vi fra ord til handling, nå går vi fra dialog til handling. Det framstår jo som en kritikk av det som har vært før.

Mener utenriksministeren selv at det nå virkelig har blitt en helt ny offensiv, i motsetning til det som var tilfellet mens Arbeiderpartiet styrte Utenriksdepartementet?

Utenriksminister Børge Brende [12:06:13]: Jeg føler at jeg har besvart spørsmålet ved å si at det er bred enighet om hovedlinjene i nordområdepolitikken. Jeg mener at denne regjeringen har fremlagt et offensivt statsbudsjett. Vi øker satsingen på nordområdene.

Men det er jo ikke bare snakk om penger. For eksempel er veisatsingen meget positiv og meget avgjørende. Det er ikke engang med i beløpet på 2,9 mrd. kr. Det vi gjør nå innenfor oppdrett, å åpne for nye muligheter innenfor oppdrettsnæringen, det at vi åpner for nye muligheter innenfor mineralnæringen, som har et kjempepotensial i nord, og det at man for første gang siden 1990-tallet nå åpner for letemuligheter i den sørøstlige delen av Barentshavet, er positivt.

Men jeg mener det også er positivt at vi kan stå sammen om dette. Vi har alle en sterk interesse av at vi skal lykkes i nord, og jeg synes ikke man skal skape unøvendige skiller. Jeg er i alle fall den siste til å begynne å sette karakterer på min egen innsats her, men jeg mener at vi har fremlagt et godt og offensivt budsjett på disse områdene, som jeg kan stå inne for.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 9.

Spørsmål 9

Kåre Simensen (A) [12:07:21]: «Reaktor nummer fire på Kola atomkraftverk har fått utvidet sin levetid med 25 år. Det er nesten det dobbelte av reaktorens tekniske levetid. – Norske myndigheter må ta ansvar for å avklare

hvorvidt dette er forsvarlig, sier Bellonas atomfysiker Nils Bøhmer.

Jeg vil følge dette opp ved å spørre utenriksministeren hva myndighetene gjør overfor Russland for å få avklart om fortsatt drift av disse reaktorene er forsvarlig, og om det utgjør en sikkerhetsrisiko overfor befolkningen i Finnmark.»

Utenriksminister Børge Brende [12:08:03]: Først vil jeg takke representanten Simensen for å ta opp et meget vesentlig spørsmål – et spørsmål som jeg også diskuterte med utenriksminister Lavrov da han var i Kirkenes for noen uker siden.

Vår sikkerhet er avgjørende. Det er i Norges interesse å ha et atomsikkerhetssamarbeid med Russland. Derfor har også statssekretær Glad Pedersen deltatt i den såkalte kommisjonen som ser på dette, nå i høst. Jeg syntes det var riktig å videreføre dette viktige arbeidet med Russland. Det har gitt målbare resultater i over 20 år og trygget befolkningen og miljøet i Norge. Innsatsen anses som en suksess internasjonalt.

Norge har valgt å bidra med tiltak på Kola kjernekraftverk som styrker vår egen sikkerhet. Vi har bevisst finansiert sikkerhetstiltak som ikke kan knyttes til forlengelse av Kola-reaktorenes levetid, bl.a. trenings- og opplærings tiltak. Det har vært vesentlig. Antall sikkerhetshendelser på Kola kjernekraftverk har derfor gått betydelig ned siden 1990-tallet, noe som også følger av norsk og nordisk innsats.

Russland har en sterk egeninteresse i å beskytte sin befolkning mot atomuhell, noe Lavrov også understreket. Vi har sett en positiv utvikling i både evne og vilje til å bidra til dette på Kola kjernekraftverk.

Vårt forhold til Russland er selvsagt preget av situasjonen i Ukraina, men som jeg sa innledningsvis, har vi begge sterke interesser i at atomsikkerhetssamarbeidet fortsetter. Det ble bekreftet under dette atomsikkerhetskommisjonsmøtet.

Vi samarbeider fortsatt godt om atomutfordringene, og det skal vi gjøre fremover. Samtidig har vi ulike oppfatninger når det gjelder videre drift av Kola kjernekraftverk. Jeg tok konkret opp med utenriksminister Lavrov situasjonen ved Kola-kraftverket, og han lovet å følge opp saken. Vi har fra norsk side utvetydig understreket at Kola kjernekraftverk bør avvikles, og særlig de to eldste reaktorene.

Kola kjernekraftverk består av fire reaktorer. Levetiden for reaktor 3 og 4 ble henholdsvis i fjor og i år forlenget til 2026 og 2039. Disse reaktorene skiller seg lite fra vestlige kraftverk som ble bygd på samme tid. Reaktortypen er i dag i drift i EU-land som Ungarn og Finland. Konesjonen for de to eldste reaktorene ved kraftverket, reaktor 1 og 2, går ut i 2018 og 2019. Russiske myndigheter har innledet et forprosjekt for å vurdere forlenget levetid til de to eldste reaktorene.

Det er viktig å understreke at mange land har forlenget levetiden for gamle reaktorer. Jeg deler likevel representantens bekymring over forlengelsen av levetiden for reaktorene ved Kola kjernekraftverk, og jeg vil fortsette å fremføre det norske synet overfor russiske myndighe-

ter – at sikkerhetsnivået for de eldste reaktorene ikke er tilfredsstillende, og at de bør stenges.

Kåre Simensen (A) [12:11:12]: Jeg takker for svaret fra utenriksministeren, og er veldig glad for at han er så tydelig og ikke minst jobber så godt overfor russiske myndigheter. Men når jeg leser budsjettokumentene, oppfatter jeg at man har to ulike synspunkter på hva man vil gjøre. På den ene siden sier man at samarbeid om sikkerhetstiltak ved russiske kjernekraftverk i våre nærrområder skal videreføres. Samtidig er regjeringen tydelig på at både den internasjonale og den norske innsatsen i Russland vil bli redusert i tiden framover, til tross for at vi alle vet hvilken sikkerhetsrisiko det er ved reaktorene der. Slike doble signaler skaper litt tvil om ambisjonen til regjeringen i denne saken. Er det slik å forstå at regjeringen fortsatt skal redusere vår innsats, til tross for at vi vet at det vil være drift i minst 25 år fram i tid for reaktorene ved Kola atomkraftverk?

Utenriksminister Børge Brende [12:12:08]: Som jeg understreket i svaret mitt, har vi tatt opp situasjonen rundt Kola-kraftverket – sikkerheten og en eventuell fornyelse av konsesjonen for de to eldste kraftreaktorene – med utenriksminister Lavrov. Min klare anbefaling er at de bør stenges.

Når det gjelder Russlands ansvar, har Russland som en av verdens største økonomier, med store olje- og gassinntekter, et selvstendig ansvar for å betale for både sikkerhet, miljø og en oppgradering av sine egne kjernekraftverk. Norge har strukket seg langt sammen med de andre nordiske landene og bidratt – ikke til prosjekter som forlenger levetiden, men til prosjekter som øker sikkerheten, og vi jobber sammen med russiske myndigheter på dette området. Det skal vi, som jeg sa, fortsette med gjennom kommisjonen. Men jeg mener at Russland er i stand til å betale hovedtyngden av dette selv, ikke norske skattebetalere.

Kåre Simensen (A) [12:13:18]: Jeg takker igjen for svaret. Vi er enige om at atomutfordringene i nord er utfordrende, og at det må være et godt samarbeid mellom de to landene.

Til manges overraskelse finner man ikke spor av den konkrete problemstillingen som jeg tar opp i dag, i regjeringens rapport om nordområdepolitikk, Nordkloden. Det overrasker meg. Jeg hadde forventet å finne det beskrevet under kapittelet om miljøvern, sikkerhet og beredskap, for atomtrusselen fra atomkraftverkene på Kola vil henge over oss til vi har passert år 2040. Derfor burde det ha vært med – også for å gi et klart og tydelig signal tilbake til Russland om at de må ta sitt ansvar i forbindelse med denne saken, som utenriksministeren nå var inne på.

Derfor har jeg et spørsmål til utenriksministeren om hvorvidt tiltakene i denne forbindelse kan være å holde tilbake norske bidrag – inntil Norge i det minste har fått bekreftet sluttdato for reaktorene på Kola.

Utenriksminister Børge Brende [12:14:20]: Som jeg sa innledningsvis, synes jeg det er veldig bra at dette spørs-

målet blir stilt i Stortinget. Det ga meg også en anledning til å vise til samtalen med utenriksminister Lavrov i Kirkenes, hvor jeg tok opp dette spørsmålet, og hvor Lavrov sa at han skulle se på det. Det har vært en god dialog her tidligere. Det var en god dialog også under møtet i atom-sikkerhetskommisjonen, hvor statssekretær Glad Pedersen deltok.

Jeg mener at vi i dialog med Russland må forsøke å komme til bunns i hva som er planene deres når det gjelder de to eldste kjernekraftreaktorene. Her har Lavrov lovet meg en tilbakemelding. Basert på den tilbakemeldingen bør vi se på hvordan vi mest strategisk kan jobbe vis-à-vis Russland for å påvirke at atomsikkerheten settes høyest, og at disse to reaktorene stenges, som jeg mener vil være det ideelle. Men vi må gjøre det med klokskap og med diplomati, noe jeg tror representanten og jeg er enige om.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 14.

Spørsmål 14

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Odd Omland til næringsministeren, vil bli besvart av utenriksministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist.

Odd Omland (A) [12:15:39]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Tidligere næringsminister Trond Giske la fram Norges første mineralstrategi i mars 2013. Solberg-regjeringen har fulgt opp strategien i sin politiske plattform, med formuleringer om å legge til rette for vekst i mineralnæringen. Bransjen har imidlertid fått signaler fra departementet om at mineralstrategien ikke lenger gjelder, fordi den kom fra den forrige regjeringen.

Kan statsråden avklare om dette stemmer, og redegjøre for hva som er regjeringens videre planer for satsing på mineralnæringen?»

Utenriksminister Børge Brende [12:16:22]: Jeg tror det kanskje kan foreligge en misforståelse her, knyttet til formaliteter. Som representanten er klar over, er en strategi – også den som tidligere statsråd Giske utarbeidet – en beskrivelse av den politikken regjeringen fører på et gitt område, og er ikke nødvendigvis forankret gjennom en stortingsmelding. Den strategien som det her henvises til, ble ikke fremmet som en stortingsmelding. Derfor vil strategien – formelt sett – ikke lenger være beskrivende for gjeldende politikk når regjeringen som har fremlagt strategien, fratrer.

Jeg mener det er bred enighet om viktigheten av mineralnæringen. Dette er rene formaliteter. Det viktigste er – som også representanten var inne på i sitt spørsmål – hvilken politikk som faktisk føres, og hvilke tiltak som gjennomføres. De fleste beskrivelsene og tiltakene i strategi for mineralnæringen – som tidligere statsråd Giske fremmet – er det bred politisk enighet om.

Denne regjeringen vil legge til rette for bærekraftig vekst i mineralnæringen.

Vi vil videreføre mineralkartleggingen i Sør-Norge, og vi fortsetter mineralkartleggingen i Nord-Norge utover den perioden som var planlagt av den forrige regjeringen. Vi har intensivert arbeidet med å forenkle og effektivisere beslutningsprosesser knyttet til plan- og bygningsloven, og vi støtter professoratet i mineralteknikk ved NTNU.

Videre er vi opptatt av å styrke kapasiteten og kompetansen i Direktoratet for mineralforvaltning. Vi skal finne mineralressursene, og vi skal forvalte dem til beste for samfunnet.

Staten tilbyr virkemidler for å supplere markedet. Selv om Innovasjon Norges virkemidler skulle bli små for enkelte mineralprosjekter, kan slike bidrag sende signaler til de store aktørene om at norsk risikokapital har tillit til prosjektene og bedriftene det gjelder, og vilje til å dele projektrisikoen.

Det er satt i gang et betydelig arbeid med forenklinger og effektiviseringer av planprosessene. Det er gjennomført en forsøksordning der Fylkesmannen skal koordinere statlige innsigelser. Ordningen vil bli utvidet til flere fylker. Vi vurderer også om Direktoratet for mineralforvaltning skal få en egen og sterkere rolle når forslag til reguleringsplaner skal behandles i kommunene. Samtidig er terskelen for å fremme innsigelser blitt høyere enn tidligere, og terskelen er høyere for å gi innsigelser medhold.

Videre vil generelle næringspolitiske tiltak knyttet til kompetanse være viktig for mineralnæringen. Jeg vil her spesielt vise til tiltak som skattefradragsordningen SkatteFUNN, forskningsprogrammet BIA, Brukerstyrt innovasjonsarena, og Nærings-ph.d, doktorgradsutdanning knyttet til en bedrift.

Odd Omland (A) [12:19:30]: Jeg takker for svaret. Jeg er veldig glad for at statsråden understreker at en vil videreføre en viktig og god strategi for denne næringen, en strategi som ble utarbeidet av regjeringen Stoltenberg. Jeg føler at noe av det statsråden her er inne på, er av mer generell karakter når det gjelder de satsingene som gjøres. I Prop. 1 S er mineralnæringen riktignok omtalt som en av to prioriterte næringer, men så langt jeg har registrert, vises ikke det igjen konkret i vårt budsjett. Er det bare ord, eller kan statsråden gjøre rede for hva som ligger av konkrete budsjettforslag med hensyn til satsing på denne viktige næringen framover, og ikke bare gi generelle betraktninger om budsjettet?

Utenriksminister Børge Brende [12:20:27]: Det er store muligheter knyttet til mineralnæringen i Norge, det er det ikke noen tvil om. Jeg tror jeg leste et sted at det er 1 400 mrd. kr i mulig verdiskaping knyttet til næringen, og tusenvis av arbeidsplasser. Men næringen må utvikles på en bærekraftig måte, og den må være lønnsom, og mineralprisene går opp og ned. Skal man lykkes i mineralnæringen, må man ha gode veiforbindelser og lavere transportkostnader. Der satser regjeringen mye. Vi legger også til rette for at man skal få en mer smidig prosess når det gjelder innsigelser, som har vært en hemsko for denne

næringen, og vi viser en generell ja-holdning. Men vi har samme visjon for mineralnæringen som vi hadde for oppdrettsnæringen. I dag er oppdrettsnæringen en av de viktigste arbeidsplassene og inntektskildene for Norge, og mineralnæringen skal være en lønnsom industri som skal betale skatt og avgifter til Norge for å betale for velferdsstaten, ikke en næring som skal subsidières.

Odd Omland (A) [12:21:35]: Jeg takker igjen for svaret, og mye av det som statsråden var inne på, er vi enige om. Men til dette med konkrete forslag i budsjettet: Et av tiltakene i strategien er satsing på Direktoratet for mineralforvaltning, og også SIVA skal tilpasse seg satsing på mineralnæringen. I Prop. 1 S er det ikke noen økt satsing på direktoratet, men SIVA har fått et kutt på 8,5 mill. kr. Hvordan samsvarer det med at regjeringen satser på mineralnæringen?

Utenriksminister Børge Brende [12:22:14]: Når det gjelder mineralnæringen, tror jeg det som er mest avgjørende for denne næringen, er knyttet til bl.a. transportkostnadene, som jeg var inne på. Det er en storstilt økning i det å bygge nye veier og ny infrastruktur i regjeringens budsjett. Så har en hemsko vært planprosessen, og der har vi initiert forenklinger. Dette skal være en overskuddsnæring, ikke en næring som vi skal subsidiere, men jeg er enig med representanten i at det skal være incentiver, og jeg nevnte de ordningene som finnes i Innovasjon Norge. Jeg nevnte også dette med støtte til et professorat i mineralteknikk ved NTNU og å styrke kapasiteten og kompetansen i Direktoratet for mineralforvaltning, som er viktig. Så dette må komme i tillegg til de mer generelle virkemidlene som jeg var inne på.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 3.

Spørsmål 3

Kjell-Idar Juvik (A) [12:23:42]: «Som kjent har det pågått et forsøk med lokal forvaltning av motorferdsel i utmark siden 2000 i 7 kommuner. I 2008 godkjente Kommunal- og regionaldepartementet at forsøket kunne videreføres fram til ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag er avklart og trådt i kraft. Forsøket ble likevel avviklet med virkning fra 1. mai 2014, da forsøksordningen skulle utvides. Som kjent ble dette forsøket stoppet, og ny lov er under utarbeidelse.

Vil statsråden sørge for at disse forsøkskommunene får forlenge forsøket fram til ny lov er trådt i kraft?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:24:21]: Jeg har stor forståelse for den uheldige situasjonen som har oppstått for de syv opprinnelige forsøkskommunene. De syv opprinnelige forsøkskommunene har hatt et forsøk med lokal forvaltning av motorferdsel i utmark siden 2001. Dette forsøket ble avviklet av den rød-grønne regjeringen med virkning fra 1. mai 2014 og erstattet med et nytt forsøk som ga 40 kommuner anledning til å etablere snøscooterløyper for

fornøyeskjøring. Denne regjeringen utvidet forsøket til å omfatte flere kommuner, men etter innspill fra Sivilombudsmannen og Stortinget valgte regjeringen å avvike det nye forsøket den 19. juni 2014. I stedet besluttet regjeringen å fremme endringsforslag i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag som åpner for at kommunene kan fastsette snøscooterløyper. Disse endringsforslagene vil etter planen bli lagt frem for Stortinget før årsskiftet. Fordi forsøket som de syv kommunene var en del av, ble avviklet i mai 2014 og alle de tidligere forskriftene har blitt opphevet, er det ikke mulig å forlenge forsøket for disse kommunene. Dersom de syv kommunene skal kunne ha et forsøk fram til ny lov trer i kraft, må det etableres et nytt forsøk, med utlysning av forsøk, høring osv. Dette vil ikke være mulig å gjennomføre før en ny lov er vedtatt av Stortinget og trådt i kraft.

Arbeidet med lovforslaget er snart ferdig. De kommunene som allerede har gjort mye av arbeidet som kreves etter de nye reglene, vil kunne ha vedtak om snøscooterløyper klart kort tid etter at Stortinget har vedtatt lovendringene og disse er trådt i kraft.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:26:16]: Takk for svaret.

Jeg er kjent med det som blir svart her, både historikken og historien bak at utvidelsen av forsøket ble stoppet. Det korrekte er at grunnen til at det ble stoppet, var at dagens regjering utvidet ordningen, sånn at alle som ønsket det, skulle få være med i forsøksordningen. Derfor brøt Sivilombudsmannen inn og sa at dette er ikke noe forsøk.

Forsøket som sådant ble avsluttet allerede i 2008, men kommunene fikk allikevel anledning til å drive med dette fram til ny lov var på plass. Bakgrunnen for at man opphevet det eller skulle stoppe det 1. mai i 2014, var at alle de sju opprinnelige kommunene – hvis de ønsket det – skulle få være med i den nye ordningen. Hensikten var ikke at den ordningen de hadde, skulle stoppes, men tvert imot at flere skulle få være med på ordningen. Det som skjer nå, er at de blir berørt. Og på nytt er spørsmålet: Finnes det ingen midlertidig åpning for at disse kan få en ordning fram til ny lov er på plass?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:27:25]: Representanten Juvik og jeg er nok enig i sak. Jeg hadde også gjerne sett at disse kommunene hadde hatt muligheten til å videreføre et forsøk inntil den nye loven er på plass. Men når det gamle forsøket er avviklet, er ikke det mulig – da måtte man ha startet et nytt forsøk. Det ville tatt lengre tid å få det forsøket på plass enn det faktisk tar for Stortinget å behandle den saken vi snart legger frem.

Vi jobber nå raskt for å få lagt saken frem for Stortinget. Da ligger det i Stortingets hender å behandle lovforslaget tilsvarende raskt. Det betyr også at perioden hvor disse kommunene ikke vil ha muligheten til å ha snøscooterkjøring kan bli relativt kort.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:28:11]: Takk for oppfølgingssvaret.

Jeg er enig i at vi er enige om utfordringene for de sju kommunene, og jeg er glad for at det endelig kommer en

ny lov. Jeg er også glad for at vi får den, som jeg forstår, ganske snart til Stortinget, og da er det jo opp til Stortinget å ha framdrift med hensyn til den. Det som er viktig å forstå her, er at dette vil gå ut over ordninger som er opparbeidet over 10–15 år. Det er etablert serviceapparat, det er etablert løyper, og det er en holdning i befolkningen – så jeg frykter at her vil det dessverre skje mye ulovlig kjøring, spesielt i de kommunene som har lagt til rette for lovlig kjøring. Det ser jeg også at kommunene sier – jeg har fått tilbakemelding både fra Vinje kommune og fra Hattfjelldal kommune, som har valgt dette.

Så har jeg bare lyst til å presisere – men det får vi ta når debatten kommer, jeg ser at debatten går i media – at det er jo ikke snakk om frislipp av scooterkjøring, det er spørsmål om kommunene skal få lov å forvalte dette eller ikke. Når kan Stortinget forvente at loven kommer til Stortinget?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:29:26]: Vår ambisjon er å legge den frem nå før sesjonsslutt – med andre ord før nyttår. Og så vil det da være opp til Stortinget å sørge for en rask og effektiv behandling.

Jeg er også enig med representanten Juvik i at det ikke er snakk om noe frikjøring – ei heller med den nye loven. Vi har tillit til at kommunene klarer å avveie viktige hensyn. Det skal tas hensyn til friluft, det skal tas hensyn til naturkvaliteter, men vi ønsker å vise kommunene den tillit at de kan foreta den avveiningen. Mitt håp er at vi får loven raskt på plass, og at perioden som kommunene ikke har mulighet til snøscooterkjøring slik de har hatt, blir så kort som overhodet mulig.

Spørsmål 4

Fra representanten Kjersti Toppe til kommunal- og moderniseringsministeren: «Kommunal Rapport meldte 6. november at de har laget en database over leverandørene som kommunene benytter. Tilgang til basen blir en abonnementsbasert betalingstjeneste. Noen få kommuner nekter innsyn, mens andre brukte lang tid. Fjorårets uttrekk dokumenterte blant annet hvordan en rekke selskaper med lokalpolitikere i styreverv eller med eierinteresse henter ut nesten 1 mrd. kr fra egne kommuner.

Bør kommunene pålegges innsyn og en slik database opprettes i offentlig regi som en gratis tjeneste for alle?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 5

Stein Erik Lauvås (A) [12:30:32]: «I anledning av presentasjonen av regjeringens nordområdemelding har det kommet fram at det samiske nesten er fraværende i rapporten. Samtidig kom det fram påstander om at 98 pst. av arealene i nord er utnyttet. Ytterligere viser tall for 2014 at regjeringen i liten grad bruker konsultasjonsordningen sammenlignet med tidligere år.

Hvis dette medfører riktighet, hva vil statsråden gjøre for å rette opp dette?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:30:59]: Regjeringen la frem rapporten om nordområdepolitikken, Nordkloden, mandag 10. november. Rapporten gir en oversikt over hva regjeringen allerede har oppnådd i nordområdepolitikken, og redegjør for regjeringens hovedsatsingsområder. Rapporten er ikke ment å skulle gi en fullstendig fremstilling av alle politikkområdene som har betydning for nordområdene.

Når det gjelder samiske interesser, er regjeringen opptatt av at samene selv på en aktiv måte kan delta i prosessene og kan nyttiggjøre seg de mulighetene som utviklingen i nord kan gi. For å sikre at de ulike interessene ivaretas legger regjeringen vekt på å ha en god dialog i utbyggingsaker mellom myndighetene, Sametinget, lokalbefolkningen og næringsaktører som reindriftsnæringen. Regjeringens vektlegging av dialog med urfolk fremkommer klart i nordområderapporten. I tillegg nevnes flere tiltak av betydning for samisk kunnskap og internasjonalt samarbeid, bl.a. etablering av et felles nordisk samisk språksenter, Samisk høgskoles arbeid med samisk tradisjonell kunnskap og arbeidet ved Internasjonalt reindriftssenter.

Påstanden om at 98 pst. av arealene i nord er utnyttet, som representanten Lauvås viser til, ble uttalt under næringslivskonferansen Agenda Nord-Norge, og er hentet fra rapporten Nord-Norge i verdensklasse. Uttalelsen må således stå for forfatterens regning. Det er etter min mening viktig å skille mellom ubebygde og utnyttede arealer. De store delene av arealene i nord som benyttes til reindrift og utmarksnæringer, er det selvsagt ikke naturlig å karakterisere som utnyttede.

Representanten Lauvås nevner også konsultasjonsordningen. For regjeringen er det viktig å konsultere med Sametinget, og eventuelt andre samiske interesser, i de sakene som er omfattet av konsultasjonsprosedyrene. Antallet konsultasjoner vil kunne variere fra år til år på bakgrunn av hvilke saker som er til behandling. Viktige saker regjeringen har konsultert om hittil i år, er bl.a. endret mandat for arbeidet med en nordisk samekonvensjon og opprettelsen av et offentlig utvalg som skal gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Regjeringen er for øvrig opptatt av å ha en god dialog og møter med samiske interesser også utover de formelle konsultasjonene. Både departementene og øvrige statlige myndigheter har omfattende kontakt med Sametinget både på politisk og administrativt nivå.

Stein Erik Lauvås (A) [12:33:55]: Kan statsråden da opplyse om hvorfor Sametinget ikke har blitt konsultert, slik Sametinget selv har ønsket å bli på områder som angår endringer i reindriftsforvaltningen, salg eller privatisering av Statskog, regelendringer for fiske av kongekrabbe – som noen eksempler. Høyres egen sametingsrepresentant, Ellen Kristine Saba, kritiserer sin egen regjering og mener at man ikke har fulgt opp konsultasjonsordningen, og er skuffet over dette.

Så hvorfor velger regjeringen ikke å bruke konsultasjonsordningen, slik Sametinget selv ønsker?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:34:37]: Det kan nok være ulike synspunkter mellom regjeringen, departementene og Sametinget om hvilke saker det skal konsulteres på. Vi mener at vi forholder oss til det som er sedvane på området, og til de prosedyrene som gjelder for konsultasjon med Sametinget. Så vi oppfyller konsultasjonsplikten, og vi har god dialog med Sametinget.

Jeg synes kanskje representanten heller burde trekke frem de sakene hvor vi har fått fremdrift på det samepolitiske området – det at vi nå har fått i gang igjen forhandlingene om en nordisk samekonvensjon, som stoppet opp under rød-grønt styre, og at vi nå har fått nedsatt et offentlig utvalg som skal se på hvordan vi kan styrke de samiske språkene. Dette er viktige politiske saker, som også har vært viktige for Sametinget, og hvor vi både har hatt god konsultasjon og god dialog og så langt har oppnådd gode resultater i dialog med Sametinget.

Stein Erik Lauvås (A) [12:35:41]: Jeg ser at sameingsrepresentanten skal ha en alvorsprat med sine egne, så vi får se hva som kommer ut av det når det gjelder konsultasjonene.

Nordområdemeldingen er, slik man kan lese den, også en næringsmelding. Vi ser i forslaget til statsbudsjett for 2015 at det kuttes til samiske formål, at det kuttes med 6 mill. kr til reindrifts- og landbruksnæringen over jordbruksavtalen, samt at Sametinget ikke har fått kompensasjon for lønns- og prisvekst. Da er det naturlig å spørre: På hvilken måte mener statsråden at disse reelle kuttene skal føre til oppsving i næringsutviklingen i de samiske områdene?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:36:18]: Det er riktig som representanten Lauvås peker på, at de 6 mill. kr er en konsekvens av reindriftsavtalen, ikke budsjettet som sådan. Vi mener at vi har en god prioritering av de samepolitiske formålene i statsbudsjettet. Det er også slik at samene benytter seg av andre virkemidler enn de økonomiske bevilgningene som går gjennom Sametinget. Det handler om samferdsel, om utdanning og om tiltak gjennom Innovasjon Norge, og det er riktig, som det vel ligger i undertonen i spørsmålet, at regjeringen satser sterkt på næringsutvikling, vekst og arbeidsplasser. Det er det viktigste virkemidlet vi har for å opprettholde bosetting i distriktene.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Kjell-Idar Juvik (A) [12:37:25]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til olje- og energiministeren:

«Prosessindustrien er en av de aller viktigste næringene i Nord-Norge. Det er rom for både å videreutvikle dagens industri og starte opp nye kraftkrevende produksjoner, som

f.eks. magnesiumverk eller datalagringsentra. I nordområdemeldingen ser det ut til at man kun er opptatt av å få en best mulig transport av kraften og ikke videreføre den nær produksjonsstedet.

Hvorfor er det viktigere å transportere energien ut av landsdelen og landet enn å videreføre den nær produksjonsstedet?»

Statsråd Tord Lien [12:38:01]: La meg først ta opp det samme som statsråd Sanner nettopp var inne på. Vi har ikke forsøkt i rapporten Nordkloden å gi en fyllestgjørende, detaljert forklaring av alle politikkområdene som gjelder, verken for Nord-Norge eller andre deler av landet. Men det er et mål for regjeringen å legge til rette for lønnsomme arbeidsplasser, sysselsetting og verdiskaping i alle deler av landet, ikke minst i Nord-Norge som er en landsdel med store naturressurser, som det allerede i dag skapes store verdier av både innen kraftforedlende industri og også innen fornybar kraftproduksjon – som også er en industri. Så har jeg lyst til å si at de mellomlandsforbindelsene vi har bygd til andre land i løpet av de 50 siste årene, har tjent hele Norge godt. De har tjent produsenter og brukere av kraft godt. Dette er ikke minst tilfellet i Nord-Norge, som har bedre forsyningssikkerhet, bl.a. på grunn av mellomlandsforbindelsene som finnes til Nord-Finland og Nord-Sverige.

Regjeringen er opptatt av å sikre gode rammebetingelser for industrien, sånn at man framover kan utvikle lønnsomme industriprosjekter i hele landet – også i Nord-Norge. Da er det en helt grunnleggende forutsetning at man har et tilstrekkelig robust og godt utviklet strømmnett. Det er ikke tilfellet i Nord-Norge i dag. Nord for Ofoten er strømforsyningen sårbar for feil, særlig i vinterhalvåret når regionen importerer store mengder kraft. Denne kritiske nettsituasjonen gjør at vi heller ikke får faset inn ny fornybar kraftproduksjon i vår nordligste landsdel.

Regjeringen ønsker å legge til rette for å realisere en større del av kraftpotensialet i Nord-Norge. Vi ønsker at både industri og vanlige forbrukere skal ha sikker tilgang på kraft. Derfor er det behov for å øke kapasiteten i sentralnettet i Nord-Norge. I den anledning fikk Statnett i 2013 tillatelse til å bygge den nye ledningen mellom Ofoten i Nordland og Balsfjord i Troms. Når den ledningen står ferdig, vil forsyningssikkerheten for eksisterende kunder, for ny produksjon og for industrien bli bedre enn tilfellet er i dag. Den prosessen er i full gang, byggingen har startet, kontraktene er tildelt, og det er betydelig byggeaktivitet og betydelig aktivitet for leverandører i nord. Jeg ser fram til at den ledningen blir ferdig.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:41:09]: Jeg er helt enig i det siste når det gjelder satsingene som er gjort på nettet internt i Nord-Norge. Det var ikke det som var spørsmålet mitt, det var hvorfor man har fokus på å få kraften ut og ikke utnytte den i denne landsdelen som er omhandlet i rapporten Nordkloden.

Det er interessant å høre at Nordkloden ikke er fyllestgjørende. Det forstår jeg også, men det er litt oppsiktsvekkende at man har utelatt en av de største ressursene i den.

Jeg vil vise til at fylkesrådslederen i Nordland ganske tidlig var ute og sa at man følte at Nordland var utelatt fra denne nordrådemeldingen. Det er bortimot sant, for det som ligger i den, og ikke minst det som går på kraft, som man er stor på i Nordland, ser man veldig lite til. Jeg ser at statsministeren er uenig i dette og viser til at det er en del satsinger. Men de satsingene hun viser til, er jo ting som stort sett er igangsatt av den tidligere rød-grønne regjeringen. Spørsmålet mitt er da: Hvorfor står det ikke mer om satsingen i Nordland i Nordkloden?

Statsråd Tord Lien [12:42:18]: La meg først si at et av de prosjektene som jeg er rimelig sikker på er omtalt i Nordkloden, er nettopp den kraftlinjen som jeg snakket om, nemlig strekningen Ofoten–Balsfjord. Sist jeg sjekket, lå Ofoten i Nordland. La meg si det sånn at når vi snakker om Nord-Norge og kraftsituasjonen, har jeg lyst til å si at det er et rimelig feil utgangspunkt. Faktum er at det er store interne forskjeller i forsyningsikkerheten. I deler av Nord-Norge produseres det mye mer kraft enn både industri og vanlige forbrukere har bruk for. I andre deler av Nord-Norge produseres det lite kraft, og det er behov både for å flytte kraften ut av de produserende regionene og for å flytte kraft til forbrukere andre steder. Alt dette jobber regjeringen målrettet med å legge til rette for.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:43:14]: Vi er ikke uenig i at vi må bygge linjen for å sikre kraft også i landsdelen som vi snakker om her, men jeg savner satsingen på landbasert industri, ikke minst kraftforedlende industri, som vi var inne på. Det skrives og sies mye om dette, men jeg ser jo at det planlegges store investeringer, kanskje på opptil 130–150 mrd. kr, for å få det ikke bare innad i vår landsdel, men også ut av landsdelen og sågar ut av landet. Det jeg savner, er at man ser på en satsing for å ta kraften i bruk nær produksjonsstedet – jeg vil bruke begrepet «kortreist kraft». Vi er jo allerede store på vannkraft, og omtrent 55 pst. av all eksport fra Nordland fylke kommer fra kraftforedlende industri. Det tilsvarer faktisk 12 mrd. kr. Likevel er den ikke nevnt i denne meldingen. Spørsmålet mitt, min utfordring, er: Vil ministeren være med og ta initiativ til å bygge opp industri der man kan bruke det fortrinnet denne landsdelen har i form av masse kraft?

Statsråd Tord Lien [12:44:24]: La meg si det en gang til: Regjeringen er klar til å legge til rette for industriutvikling i alle deler av landet, så også i Nord-Norge, så også i Nordland.

Representanten Juvik kommer fra en av de delene i Nord-Norge som er virkelig store på kraftkrevende industri. De grepene man gjorde der for mange generasjoner siden, handlet om å høste av de rike naturressursene ved å bygge regulerbar vannkraft i regionen. Det skapte grunnlaget for elektrifisering av Helgeland, det skapte muligheter for industrialisering av Helgeland, og det var et viktig bidrag til at vi fikk det moderne Norge vi fikk.

Tidligere statsminister Stoltenberg sa at de store vannkraftutbyggingenes tid er forbi. Nå har vi en regjering som ikke deler den oppfatningen.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Sverre Myrli (A) [12:45:44]: «Planlegging av ny riksveg 22 over Glomma i Fet i Akershus er i gang. Dagens bru har for dårlig kapasitet, og det er i dag lange bilkøer og store trafikale problemer. Ny Glomma-kryssing er omtalt i Nasjonal transportplan 2014–2023.

Hvordan er framdriften på planleggingen av ny Glomma-kryssing, og når ser en for seg at utbygging av prosjektet kan starte opp?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:46:16]: Det nevnte prosjektet er omtalt i Nasjonal transportplan, men det ligger altså inne i siste seksårsperiode og er heller ikke meningen, ifølge Nasjonal transportplan, å bli fullført i den perioden. 200 mill. kr er lagt inn i perioden 2018–2023, mens det vil være et behov for statlig bidrag på 130 mill. kr etter 2023 også. Det var derfor et prosjekt som ble prioritert langt fram i tid under forrige regjering.

Etter at Glomma-kryssingen kom inn i transportplanen, har Vegvesenet i samarbeid med Fet kommune planlagt prosjektet. Basert på en mulighetsstudie fra 2012 er det nå utarbeidet et planprogram som kommer til behandling i Fet kommune rundt årsskiftet 2014/2015. I planprogrammet inngår en silingsrapport som har til hensikt å redusere antall alternativ til mellom tre og fem. Disse vil bli undergitt en konsekvensutredning i kommunedelplanfasen. Kommunedelplanen forventes godkjent i løpet av 2016, og godkjent reguleringsplan forventes i løpet av 2019. Med den framdriften legger Statens vegvesen til grunn at byggestart tidligst vil være i 2021 og ferdigstillelse da i 2024. Det forutsetter også at en kommer fram til en finansieringsløsning for prosjektet. Men det betyr altså at en har kommet i gang, en har en plan for det en gjør, en forholder seg til de prioriteringene som lå i Nasjonal transportplan. Så vil det jo alltid kunne være en politisk diskusjon om en skal endre på de prioriteringene underveis, men den framdriften som nå ligger, viser i hvert fall at en er i gang.

Sverre Myrli (A) [12:48:00]: Takk til samferdselsministeren for svaret. Jeg tror både samferdselsministeren og undertegnede er utålmodige med tanke på å få bygd ny Glomma-kryssing. Arbeiderpartiets lokale folkevalgte er det, og Fremskrittspartiets lokale folkevalgte er det, og muligens med unntak fra SV er det både i de aktuelle kommunene og i Akershus lokalt bred tilslutning til at dette er et påkrevd prosjekt. Dagens Fetsund bru er flaskehals nr. én i vegnettet på Romerike. Dagens køer er et stort problem for østre deler av Romerike, men også for deler av Hedmark og Østfold, som bruker denne forbindelsen inn til Lillestrøm og Oslo-området.

Jeg har tidligere registrert at statssekretær Hoksrud har vært ute og signalisert når vegen skal bli ferdig, og det har vært litt andre årstall enn Vegvesenet har opplyst om. Historie er historie, nå får vi se framover. Hvis det nå er slik statsråden sa, at det vil være mulig å få bygd vegen

i 2024, er det altså ti år til. Er det mulig å få gjort det tidligere?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:49:11]: En kan godt mene at ti år er langt fram i tid, men det syntes altså Arbeiderpartiet var veldig akseptabelt da en for bare et drøyt år siden var med og styrte og behandlet Nasjonal transportplan. Det er greit at Arbeiderpartiet i opposisjon plutselig mener at det Arbeiderpartiet gjorde i posisjon, var sendreiktig, men det får være en diskusjon mellom Arbeiderpartiets indre organer. Vi har som målsetting at vi skal overoppfylle Nasjonal transportplan. Med en jevn opptrapping fra de årlige budsjettene ligger vi allerede foran skjemmet totalt sett med 6–7 mrd. kr. Utgangspunktet var ikke så veldig godt fra 2014, men gode budsjettavtaler med Kristelig Folkeparti og Venstre har gjort at vi har hentet inn og ligger bra an.

Så vil det alltid være en diskusjon om hvilke veiprojekter som blir framskyndet. Vi har framskyndet planleggingen av 12 veiprojekter bare i 2014 og forenklet prosessene rundt ytterligere 13. Jeg vil mer enn gjerne bidra til at også dette prosjektet kan framskyndes, men det handler også om rammene som Stortinget setter for finansieringen.

Sverre Myrli (A) [12:50:19]: Jeg må si at jeg likte samferdselsministeren i det første svaret, men så klarte han ikke å holde seg lenger. Jeg synes det er synd at vi har en samferdselsminister som oppfatter nærmest alle spørsmål som blir stilt, som kritikk mot nåværende regjering. Jeg har ikke kritisert nåværende regjering for arbeidet med ny Glomma-kryssing i det hele tatt – jeg er opptatt av å finne løsninger. Det var en milepæl da vi fikk det inn i Nasjonal transportplan. Prosjektet ble omtalt – fra ikke å være et prosjekt – og dermed startet også planarbeidet, som statsråden også sa. Det er nå i godt gjenge lokalt, iallfall første fase. Jeg er opptatt av å finne løsninger, opptatt av å se framover. Ti år fram i tid er ganske lenge. Spørsmålet mitt er rett og slett: Er det praktisk mulig å kunne få bygd vegen tidligere enn om ti år, og kunne samferdselsministeren kommet med et løfte til dem som faktisk sitter timevis i kø hver eneste dag?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:51:23]: Jeg oppfatter det ikke som en kritikk når Arbeiderpartiet kritiserer den planen de selv vedtok da de satt i regjering. Det er jo mer en kritikk mot egne vedtak. Det som jeg samtidig signaliserer, er at denne regjeringen allerede har vist at vi vil prøve å framskynde veiprojekter – vi har allerede gjort det med en rekke. Vi øker bevilgningene, og det er fordi vi har en målsetting om å få til mer. Vi har i budsjettet for 2015 foreslått en dobling av planleggingsmidler, nettopp fordi vi ønsker å ha en portefølje med flere prosjekter som kan realiseres raskere. Det å bygge ut bedre veier og bedre jernbane, som forbedrer infrastrukturen, handler om å utvide våre bo- og arbeidsregioner, det handler om å kutte kostnader i næringslivet, det handler om å skape større verdier i samfunnet, og ikke minst handler det om å redusere antallet trafikkulykker som tar liv eller skader våre medmennesker på veiene. Derfor er jeg veldig positiv til

alle som vil være med og prøve å framskynde ting. Men jeg må samtidig få lov til å minne om de realitetene som representanten selv var med og vedtok da hans parti satt i regjering, uten at jeg oppfatter det som kritikk mot dagens regjering.

Spørsmål 7

Fra representanten Anne Tingelstad Wøien til samferdselsministeren:

«Langs fv. 13 i Oppland har en grunneier tilbudt seg å bygge gratis fortau på toppen av en vann- og avløps-trasé over en strekning på 2 km. Statens vegvesen mener at fortau ikke kan bygges ved fartsgrense 80 km/t da det kan gi «falsk trygghet for dem som ferdes på fortauet». Samtidig nektes kommunen nedsatt fartsgrense pga. lav årsdøgntrafikk.

Mener statsråden at det er bedre med fotgjengere gående langs en smal vei uten fortau i 80 km/t framfor fotgjengere gående på et opparbeidet fortau langs en vei i 80 km/t?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 8

Ingvild Kjerkol (A) [12:52:42]: «Trønderbanen og E6 mellom Trondheim og Steinkjer er vedtatt utbedret i Nasjonal transportplan etter det valgte moderniseringskonseptet. Investeringene har ikke samme tidsplan, men for å lykkes med vedtatt framdrift er samtidig planlegging mellom Jernbaneløpene og Statens vegvesen avgjørende for at statens investeringer på strekningen skal få optimale løsninger. Dette har vist seg å være en utfordring.

Vil statsråden ta initiativ til samtidig og felles planlegging mellom Statens vegvesen og Jernbaneløpene for å holde framdrift og sikre kvaliteten i prosjektet?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:53:25]: Det er riktig at det i Nasjonal transportplan som ble laget i forrige periode, er flere prosjekt som ikke er så godt samkjørt som de burde være. Derfor har regjeringen gått inn og prøvd å se på hvordan vi kan justere framdriften på flere prosjekt, nettopp for å få en mer rasjonell framdrift. Vi har også gått inn politisk og grepet inn i mange planprosesser der ting holdt på å stoppe opp, nettopp fordi det koster penger å planlegge, og fordi det koster penger når ting stopper opp. Når det gjelder intercitysatsingen rundt Oslo, på Østre linje og i Horten, hadde planprosessene stoppet opp. Vi gikk inn og skar igjennom og gjorde vedtak tidligere enn det som var vanlig.

Når det gjelder godsterminal i Trondheim og i Bergen, har vi også gått inn tidlig for å få prosessen framover. Og når det gjelder Ringeriksbanen, har vi lagt til grunn det som jeg tror representanten her ønsker, nemlig at Vegvesenet og Jernbaneløpene samarbeider tett for å sikre at de ikke planlegger ting isolert fra hverandre – det er gjerne kryssende traseer som skaper problemer – men også at de

ser på hvor det er mulig å bygge felles fundament, spesielt når det gjelder fjordkryssinger, brokryssinger eller tunnelloesninger, og at de samarbeider om det.

På strekningen i Trøndelag, som det er snakk om, er det også gjort endringer. Vegvesenet og Jernbaneverket orienterte de lokale kommunene om dette for kun få dager siden – jeg tror det var 13. november – rett og slett fordi de ville se hvordan de kan samordne planleggingen.

Status er at på strekningen Ranheim–Værnes utarbeider Vegvesenet reguleringsplan, mens Jernbaneverket er i gang med kommunedelplan for dobbeltspor på strekningen Trondheim–Stjørdal. Traseene for tog og vei er atskilt. Felles plandokument er derfor ikke naturlig for hele strekningen, men Jernbaneverket og Vegvesenet samhandler tett om trasévalg gjennom Gjevingåsen. Der skal det bygges nytt løp både for vei og bane.

For strekningen Stjørdal–Åsen foreligger det felles planprogram for bane og vei som er vedtatt i kommunene. Der samarbeider etatene om å velge ut aktuelle alternativer på strekningen, og etatene arbeider med å vurdere muligheter og utfordringer for ulike vei- og baneløsninger.

Vegvesenet og Jernbaneverket har en felles forstudie for strekningen Åsen–Steinkjer, med samarbeid og koordinering i forbindelse med oppstart av arealplanarbeidet langs strekningen.

Så er Jernbaneverket i oppstartsfasen for detaljplanlegging av elektrifisering av strekningen Trondheim–Steinkjer. Utforming av detaljløsninger vil kreve samhandling mellom Vegvesenet og Jernbaneverket, og der er de i god dialog.

Så foregår det en dialog mellom Jernbaneverket og Vegvesenet om strekningen Trondheim–Steinkjer, og etatene samarbeider i planleggingen der dette er hensiktsmessig.

Når en allerede har gjort disse justeringene, basert på både ønsker lokalt og de signaler vi har gitt – som jeg bl.a. ga da jeg var i Trondheim før budsjettet ble fremlagt – vil jeg se den framdriften de nå har, og hvordan det mottas lokalt, før jeg går inn og eventuelt kommenterer mer om ytterligere samarbeid.

Ingvild Kjerkol (A) [12:56:21]: Jeg vil takke statsråden for et veldig godt og utfyllende svar. Jeg må si at jeg setter stor pris på at statsråden har inngående kunnskap om prosjektet, og at han kjenner de ulike delprosjektene, for det er ulike utfordringer. Jeg håper og tror – jeg har ingen grunn til ikke å tro det – at statsråden vil ha engasjement og trykk på denne strekningen.

Det å få elektrifisert Trønderbanen er et selvstendig viktig prosjekt. Når det gjelder å oppnå gode klimaresultat, er det isolert sett det mest effektive klimatiltaket i hele Nasjonal transportplan. Når vi har elektrifisert Trønderbanen og Meråkerbanen, kutter vi 14 000 tonn CO₂ i året. Det er formidabelt. Og når dette nå er planlagt i samordning med vei og bane, får man forhåpentligvis også gode løsninger.

Jeg har ikke noe oppfølgingsspørsmål utover det. Jeg ønsker lite polemikk og mye framdrift på dette prosjektet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:57:35]: Det er jeg veldig glad for. Polemikk fører til veldig lite, men det å faktisk få prosjektene i god rute, er viktig.

Det å få til samarbeid mellom Vegvesenet og Jernbaneverket er viktig for oss. Det betyr ikke at en alltid bygger ting parallelt, verken når det gjelder tid eller sted, men det er viktig at en tar hensyn til hverandre og kan samkjøre investeringene der det er nødvendig.

Dette er noe jeg erfarte veldig godt selv da jeg kjørte E6 i sommer. Da hadde vi flere stopp og så både på jernbanestasjoner på Trønderbanen, møtte godsneringen og traff dem som bruker E6 mellom Trondheim og Steinkjer til vanlig. Jeg fikk sågar kjøre lastebil på strekningen, med kjørelærer ved min side – så alt var lovlig!

Min erfaring derfra, og etter å ha besøkt vekta på Verdalen, er at behovet er stort for å utbedre disse veistrekningene og for å gjøre Trønderbanen mer robust. Vi har jo også satset på Trønderbanen ved å forlenge pendelen til Melhus fordi det er en viktig kollektivløsning som supplement til gode veier.

Ingvild Kjerkol (A) [12:58:40]: Jeg skal ikke dra dette lenger enn nødvendig. Statsråden har gitt gode svar, og jeg er veldig glad for at han med egne øyne har sett utfordringene på vei, særlig på strekningen mellom Kvithammer og Åsen, hvor det er veldig farlig, og hvor det er veldig mange dødsulykker der yrkessjåfører mister livet. Det er sannheten. Der må det en utbedring til. Forhåpentligvis blir den felles planleggingen nå så god at man velger gode, framtidrettede trasévalg, og så blir det vår felles utfordring å finne finansiering til disse prosjektene når man kommer så langt.

Det er vel ikke helt i tråd med rammen for spørretimen, men jeg har heller ikke denne gangen noe oppfølgings-spørsmål. Jeg bare takker for svarene.

Presidenten: Ønsker statsråden å svare?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:59:33]: Da takker jeg for spørsmålet og lover godt samarbeid videre.

Presidenten: Spørsmål 9 er behandlet tidligere.

Spørsmål 10

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:59:52]: Eg har eit lite, men stort spørsmål til ministeren:

«Hvordan vil statsråden øke innenlands foredlingsgrad innen fiskeri?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:00:04]: Vi foredler i dag 55–60 pst. av hvitfiskens vår. I pelagiske fiskerier er foredlingsgraden betydelig lavere som følge av at markedene i stor grad etterspør hel fisk. I spørsmålet om foredlingsgrad må vi også ta i betraktning at det er høye tollsatser på videreforedlede produkter til EU, som er et av våre aller viktigste eksportmarkeder.

Når vi diskuterer sjømatindustrien, tror jeg likevel det blir for snevert kun å gå inn på en diskusjon om hvordan vi skal øke foredlingsgraden i Norge. Heller bør vi diskutere hvordan vi totalt sett skal øke verdiskapingen i Norge. Vi vet at 95 pst. av fisken vår skal selges i et komplekst og

dynamisk globalt marked. Det er allikevel ikke vår oppgave å utforme detaljert politikk og virkemidler som er rettet inn mot spesifikke produkter, markeder og teknologier.

Den enkelte sjømatbedrift har mest kunnskap om hvilke produkter og markeder som gir høyest avkastning, enten det er gjennom blankpakking, filetering, salting eller hel fryst ut av landet. Politikernes oppgave må være å bidra til de overordnede rammene for bedrifter innenfor fiskeri- og havbruksnæringen og deres konkurransekraft.

Om få uker mottar regjeringen en rapport fra et NOU-utvalg som har gjennomgått sjømatindustriens rammevilkår. Utvalget ble nedsatt av den forrige regjeringen, og vi har valgt å videreføre arbeidet med uendret mandat. Mandatet sier klart at utvalget skal foreslå tiltak for sjømatindustrien som skal bidra til at fiskeressursene anvendes på en måte som bidrar til høyest mulig verdiskaping gjennom hele verdikjeden. Jeg ser virkelig fram til å få utvalgets anbefalinger når de leverer sin rapport 16. desember.

Deretter vil vi sende NOU-utvalgets rapport på høring og komme tilbake til Stortinget med en melding og et eventuelt lovutkast ved årsskiftet 2015/2016. Da vil regjeringen presentere tiltak som skal bidra til å styrke verdiskapingen i sjømatindustrien.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:02:08]: Spørsmålet er om Noreg skal vere ein industrinasjon eller berre vere ein råvareleverandør. Det er bakgrunnen for mitt spørsmål her.

Da Marine Harvest fekk anledning til å vekse seg store gjennom fusjonen med Pan Fish og Fjord Seafood, påla den raud-grøne regjeringa det nye konsernet å ha vidareforedling i Noreg, og også forskingsverksemd og lærlingar.

No foreslår den blå-blå regjeringa å fjerne denne forskrifta før rapporten frå dette utvalet er kome, heilt på eiga hand. Desse krava kom jo nettopp for å sikre at ikkje store selskap som Marine Harvest skulle få kontroll over store delar av konsesjonane, samtidig som vidareforedlinga blir sentralisert og flytta ut av landet saman med FoU-aktivitet i området.

Kva ønskjer ministeren å oppnå med å fjerne desse krava? Er det berre ideologi, eller har ho ei grunngeving? Er det i så fall noko anna enn at Marine Harvest og andre skal tene meir på sosial dumping ved å ta råvarer ut av Noreg til lågkostland?

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:03:09]: Hovedutfordringen for sjømatindustrien i Norge i dag er et høyt kostnadsnivå, som er blitt til en stor kostnadsulempe i et veldig konkurranseutsatt marked – dit man skal selge fisken. Det er bakgrunnen for at Sjømatindustriutvalget ble nedsatt, og det er også bakgrunnen for at vi mener at vi skal føre en politikk som gjør at industrien selv til enhver tid må kunne vurdere hva markedene er, hva slags produkter det er riktig å satse på, og at man dermed skal kunne utforme sin egen policy.

Men jeg har lyst til å si at når jeg er ute nå og diskuterer hva som er fortrinnene i Norge, er det nettopp den høye kvaliteten, den ferske fisken, det å kunne bearbeide den. Det vil industrien, gitt at rammebetingelsene hadde vært til stede enda mer enn det de er i Norge i dag. Så jeg ser med

stor spenning på den teknologiutviklingen som nå er på gang, som gjør at man kan få ned arbeidskraftkostnadene, at man i større grad kan foredle i Norge og dermed skape enda flere arbeidsplasser gjennom hele industrien.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:04:20]: Utviklinga i industrien er at låge inntekter betyr mindre og mindre og teknologien meir og meir. Det ser vi i heile den vestlege verda. Tyskland, England, USA, Danmark osv. har tatt steg i retning av avansert industriproduksjon. Dette kan vere gode nyheiter for foredlingsindustrien langs norskekysten. Men dei grepa som regjeringa tar her ved å endre forskriftene, er å gjere det sånn at Marine Harvest ikkje treng å foredle dette i Noreg, og da fjernar ein også incentiva til å gjere denne teknologiske satsinga i vårt land.

Så mitt enkle spørsmål til ministeren – eg håper verkeleg ministeren kan svare på det – er: Vil foredlingsgraden i Noreg auke med regjeringa sin politikk?

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:05:17]: Svaret på det er at vi vil gjøre alt vi kan for å legge rammebetingelsene så godt til rette at industrien i Norge, enten man skal foredle laks eller man skal foredle hvitfisk, skal kunne være i stand til å konkurrere om det. Derfor har vi styrket miljøteknologiordningen, og derfor har vi andre ordninger i forslaget til statsbudsjett for neste år som skal bidra til å gi industrien muligheter til å utvikle seg videre. Dette gjelder særlig på teknologisiden, og vi ser til og med at fisk nå flagges hjem fra Kina til Norge fordi man ser at man får teknologiske fremskritt som gjør at man får ned kostnadene, og at det er lønnsomt å gjøre det i Norge.

Jeg møter ingen, når jeg er ute, som ikke vil videreføre i Norge. Alle sier at det beste produktet på markedet får man når man kan ta fisken enten rett fra en ventemerd eller rett fra havet og videreforedle den der og da. Dette fortrinnet når det gjelder kvalitet og nærhet til ressursene, opplever jeg at industrien i aller høyeste grad ønsker å utnytte så langt som det er lønnsomt å gjøre det.

Spørsmål 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sveinung Rotevatn til fiskeriministeren, vil bli tatt opp av representanten Gunhild Berge Stang.

Gunhild Berge Stang (V) [13:06:40]: «60 selskap i Sogn og Fjordane innan sjømatnæringa, reiseliv mv., med ein samla omsetnad på om lag 16 mrd. kr, fryktar for tap av arbeidsplassar og verdiskaping. Dei ber regjeringa seie nei til utslepp av gruveavfall i Førdefjorden. Selskapa viser til risikoen for at avfallet kan spreie seg, og er spesielt uroa over det potensielle omdømetapet for norsk fisk.

Er ikkje regjeringa uroa over at bergverksindustrien sitt ønske om å etablere sjødeponi i norske fjordar kan få konsekvensar for Noreg som sjømatnasjon?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:07:24]: Jeg kan forsikre representanten Gunhild Berge Stang om at denne re-

gjeringsen satser på sjømatnæring. Vi vil legge til rette for rammebetingelser som kan bidra til at potensialet for økt sjømatproduksjon og verdiskaping i sjømatnæringene kan realiseres på en bærekraftig måte. Vi legger stor vekt på at norsk sjømat er trygg og sunn. Det er et godt konkurranseelement når vi skal ut og selge norsk fisk.

På samme måte som regjeringens politiske plattform løfter fram sjømatproduksjon som et satsingsområde, er også mineralnæring et satsingsområde. I Sundvolden-erklæringen sier regjeringen at den vil åpne «for at mineralnæring kan benytte sjødeponi, men stille strenge krav og sikre miljøovervåking.» Nordic Mining har planer om å utvinne titanmineralet rutil fra Engebøfjellet i Naustdal kommune i Sogn og Fjordane. Avgangsmassene fra produksjonen er planlagt deponert i et dypvannsdeponi i Førdefjorden.

Fiskeridirektoratet reiste i 2010 innsigelser til reguleringsplanen. Tidligere Miljøverndepartementet ba 13. mars 2013 Nordic Mining om å gjennomføre tilleggsutredninger fordi kunnskapsgrunnlaget om strømningsmønsteret i Førdefjorden, risikoen for partikkelspredning, gyteområder for fisk, kartlegging av arter og naturtyper i det planlagte deponiområdet ble vurdert som ikke tilstrekkelig til å fatte en beslutning. Nordic Mining har nylig levert tilleggsutredninger om disse forholdene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har bedt Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet om å vurdere om det er grunnlag for en ny tilråding i saken.

Vi skal ha kunnskapsbaserte prosesser i slike saker, og ansvarlige fagstatsråder vil vurdere saken grundig innenfor sine ansvarsområder. Fordeler ved realisering av mineralprosjektet må veies opp mot ulempene med bruk av sjødeponi, særlig opp mot hensynet til sjømatnæring, det marine miljø og andre relevante forhold. Inntil en konklusjon foreligger, kan jeg ikke kommentere konkrete forhold som har konsekvenser for avgjørelser i saken.

Dersom reguleringsplanen for Engebøfjellet blir stadfestet etter plan- og bygningsloven, vil Klima- og miljødepartementet behandle utslippstillatelsen etter forurensningsloven. En eventuell utslippstillatelse vil omfatte forhold som bruk av kjemikalier, miljøovervåking og krav til måleprogram som dokumentasjon på at vilkår overholdes. I denne sammenheng vil også forhold knyttet til mattrygghet inngå.

Gunhild Berge Stang (V) [13:09:56]: Vi er glade for at regjeringa vil ha ei kunnskapsbasert forvaltning, og no ser vi at vi har fått eintydige råd frå begge dei relevante direktorata, Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet, som klart åtvarar mot sjødeponi i Førdefjorden. I tillegg veit vi at næringsinteressene som vi har snakka om her i dag, i liten grad har vore vektlagde tidlegare i prosessen, f.eks. det med omdømeproblemattikk for norsk laks. I dag har Noreg internasjonal merksemd frå The Guardian, som no lurar på om Noreg kjem til å opne for sjødeponi.

Fiskarlaget påpeikar m.a. at gruveselskapet aldri har lagt fram ein reell oppryddingsprosess, slik dei skulle gjere i 2010. Vi snakkar om enorme mengder utslipp av tungmetall, m.a. 112 kg kvikksølv årleg i 50 år.

Eg lurar på om fiskeriministeren synest det er forsvarleg.

Det er også slik at kunnskapsinstansane innan sjømattryggleik, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning og Mattilsynet, ikkje har vore tidleg involverte som høyringspartar i dette. Er det forsvarleg, meiner regjeringa?

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:11:14]: Jeg vil vise til mitt første svar og si at vi skal ha kunnskapsbaserte prosesser, og de ansvarlige fagstatsrådene vil vurdere saken grundig innenfor sine ansvarsområder.

Så ber jeg om forståelse for at jeg nå ikke kan gå lenger i å kommentere saken, og det er to grunner til det. For det første er Fiskeridirektoratets innsigelse til reguleringsplan for Engebøfjellet til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet er bedt om å vurdere saken. Jeg kan ikke kommentere en sak som er under behandling.

For det andre vil utfallet av saken ha konsekvenser for Nordic Mining, og saken er da også børssensitiv.

Gunhild Berge Stang (V) [13:12:00]: Dette har vore ei veldig vanskeleg sak for veldig mange lokalpolitikarar der talet på arbeidsplassar i gruveindustrien står imot omsynet til både miljø og eksisterande næringar i Førdefjorden.

Situasjonen har vore ekstra pressa av at gruveselskapet har sagt at det ikkje er noko alternativ til sjødeponi. Nyleg har selskapet signalisert at det likevel finst ein plan B. Ingen veit kva den planen inneber, men burde ikkje vi forvente at det på eit langt tidlegare tidspunkt var spelt med opne kort, og at politikarane får eit riktig bilete av kva alternativet er, før ein tar ei avgjerd?

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:12:40]: Jeg vil gjere vise til at jeg ikke kan gå nærmere inn på vurderinger i saken, men det er jo en realitet at saken har en lang forhistorie. Det er en sak som den nåværende regjeringen har arvet fra den foregående regjeringen. Vi har nå, som sagt, lagt opp til en kunnskapsbasert prosess hvor de enkelte fagstatsrådene vil gjøre sine vurderinger, og så vil man til slutt komme til en konklusjon.

Spørsmål 12

Ingrid Heggo (A) [13:13:21]: «Fiskeripolitikken er nær knytt til busetting langs kysten, og deltakarlova slår fast at flåten skal vera eigd av aktive fiskarar. Ressursane i havet skal komme lokalsamfunn langs kysten til gode. Men talet på båtar og aktive fiskarar går ned, og langs kysten vert det snakka om kvotearonar og meir makt på stadig færre hender. Evigvarande kvotar og meir strukturering ser ut til å vera svaret til regjeringa.

Deler statsråden Arbeidarpartiet sitt syn om at ein fiskareigd flåte er avgjerande for busetting og verdiskaping i nord?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:13:57]: Om fiskereid flåte har regjeringen i Sundvollen-erklæringen sagt at vi vil åpne for oppmyking av deltakerloven, spesielt når det gjelder krav til bosted i forbindelse med arv eller generasjonsskifte. Samtidig er det et faktum at det under tidligere regjeringer er gitt to dispensasjoner til at industribedrifter kan eie flåte.

Om få uker mottar regjeringen rapporten fra NOU-utvalget som har gjennomgått sjømatindustriens rammevilkår. Utvalget ble nedsatt under den forrige regjeringen, og arbeidet er videreført under dagens regjering.

På vegne av utvalget har Nærings- og fiskeridepartementet bestilt fire forskningsrapporter. De av rapportene som kommer inn på spørsmålet, feller en relativt tøff dom over dagens reguleringsregime. Det sies at dagens måte å regulere næringen på legger vesentlige hindringer i veien for næringens konkurransekraft og mulighet til å tilpasse seg internasjonale rammebetingelser.

Samtidig er forskerne også klare på at en total avregulering av fiskerinæringen vil få store sysselsettings- og distriktpolitiske konsekvenser.

Sjømatindustriutvalget vil komme med sine anbefalinger 16. desember, og vi vet ikke hvilke konklusjoner de kommer til å lande på. Rapporten vil deretter bli sendt på høring, og vil – håper jeg – legge grunnlaget for en bred debatt om fiskerinæringens fremtid. Deretter sikter vi mot en melding til Stortinget ved årsskiftet 2015/2016, der både NOU-en og regjeringens politiske plattform vil danne bakteppet.

Jeg har allerede vært tydelig på at vi nå må være villige til å se med nye øyne på det politiske grepet om næringen og i den hensikt å gi næringen selv mulighet til å finne de beste løsningene fremover. Sundvollen-plattformen har en rekke punkter som det nå arbeides med, og som vi vil komme tilbake til bl.a. i oppfølgingen av Tvetvågs-utvalgets rapport.

En god næringspolitikk er også en god og fremtidsrettet distriktpolitikk. Det viktigste vi kan gjøre, er å skape gode rammebetingelser som kan bidra til økt lønnsomhet i alle deler av næringen.

Til representanten Heggøs spørsmål vil jeg først og fremst si at det er en lønnsom næring som er avgjørende for bosetting og verdiskaping i nord. Vi må ikke glemme det.

Jeg kan, eller vil, selvsagt ikke forskuttere hva som vil være utvalgets tilrådinger, eller hva som vil bli foreslått i meldingen til Stortinget om ca. ett år. Min appell til alle som er opptatt av økt verdiskaping i fiskerinæringen, er at vi ikke må stenge dører nå. Tvert imot må vi ønske velkommen en opplyst debatt om hva det er som vil være en fornuftig politikk for fremtiden for en av våre aller viktigste kyst- og distriktnæringer.

Ingrid Heggø (A) [13:16:42]: Retten til framleis å ha nasjonalitetskrav og ein aktiv fiskareigd flåte, det såkalla aktivitetskravet, har Noreg fått behalda, fordi lova vart til før EØS-avtalen var inngått. Det er sjølv sagt omstridt i EU at EØS-avtalen faktisk er såpass asymmetrisk som han er når det gjeld kjøp og sal av fiskebåtrelarlag, og endringar, sjølv små endringar, kan fort setja heile lova i spel, sjølv

om regjeringa ønskjer å behalda delar av denne lova. Er statsråden samd i at regjeringa skapar stor usikkerheit med tanke på framtidig norsk eigarskap når ein skal mjuka opp lova, som var orda ministeren brukte – eller med mine ord: tukla med deltakarlova?

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:17:35]: Vi var veldig åpne på før valget, begge partiene, at man mente at også lovverket i norsk fiskerinæring må tåle å bli gått etter i sømmene når næringen har store utfordringer, og når det er behov for å se hele verdikjeden i sammenheng. Regjeringserklæringen er tydelig på at vi skal arbeide for økt konkurransekraft og modernisere fiskesalgslagsloven og deltakerloven, og vi har vært åpne om det fra første stund. Men det er alltid slik at det er forskjell på å barbere seg og å skjære av seg haka. Jeg kan berolige representanten Heggø med at vi skal ikke legge fram forslag som ikke er godt og grundig gjennomarbeidet, og som ikke også i fremtiden skal sikre at vi fra norsk hold skal ha hånd om og ha rammebetingelser rundt vår aller viktigste næring som gjør at vi skal oppnå det vi har sagt, som er det overordnede, nemlig å få til økt verdiskaping og utløse et enda større potensial av norsk sjømatnæring.

Ingrid Heggø (A) [13:18:40]: Som sagt kan sjølv små endringar føra til at heile lova fell, sjølv om det ikkje er det som er meininga med det regjeringa seier. Eg vel å tolka svaret til statsråden veldig positivt, for viss ho no svarar at om konsekvensane er slik eg påstår her, at vi faktisk set i spel både norsk eigarskap og aktivitetskravet, dette med å ha ein fiskareigd flåte, vil ho snu alle steinar og få dette ordentleg konsekvensutgreidd før det i det heile vert foreslått.

Statsråd Elisabeth Aspaker [13:19:19]: Dette er en så viktig næring, for landet, for kysten, for mange lokalsamfunn langs kysten, for alle dem som har sin jobb der i dag, og for alle dem som nå holder på å utdanne seg og skal ha en jobb der i fremtiden, at vi kommer til å gjøre et godt og grundig arbeid – både i kjølvannet av det som kommer i Tvetvågs-utvalgets anbefaling, og det som måtte komme inn av innspill i den høringsrunden som skal gå utover våren. Vi skal jobbe oss godt og grundig gjennom dette før vi legger fram en stortingsmelding neste høst.

Da inviterer vi også Stortinget med på å skape flertall rundt en politikk som forhåpentligvis har så stor oppslutning at det skal gi denne næringen trygghet for hvordan den skal kunne utvikle seg positivt i årene fremover.

Spørsmål 13

Fra representanten Rigmor Aasrud (A) til næringsministeren: «Regjeringen har i flere sammenhenger uttalt at de vil videreføre den samarbeidsavtalen som Stoltenberg-regjeringen inngikk med paraplyorganisasjonene til de ideelle aktørene som leverer tjenester på helse- og sosialfeltet. Samarbeidsavtalen forutsetter at det avholdes minst to møter i året. Hva er status for arbeidet, og hvilke resultater er oppnådd etter at regjeringen Solberg tiltrådte?»

Spørsmål 15

Fra representanten Else-May Botten (A) til næringsministeren: «Stoltenberg-regjeringen hadde ambisjon om at Norge bør være verdensledende i utdanning av arktisk maritim kompetanse. I maritim strategi fra 2013, Stø kurs 2020, fremgår det at Norge skulle være pådriver gjennom Den internasjonale skipsfartorganisasjonen (IMO) for å ferdigstille Polarkoden som bindende globalt regelverk for seilas i polare farvann. Samtidig skulle behovet for å etablere et nasjonalt kompetansesenter for utdanning av sjøfolk for seilas i polare farvann utredes. Hvilke konkrete planer har regjeringen for å sikre arktisk maritim kompetanse?»

Spørsmål 16

Fra representanten Kari Henriksen (A) til justis- og beredskapsministeren: «10 minutter etter at Tilregnelighetsutvalget leverte rapporten til justisministeren, ble representanter fra Fremskrittspartiet på Stortinget skriftlig sitert på at rapporten ikke ville få følger for det som kommer til Stortinget fra regjeringen, fordi Fremskrittspartiet på Stortinget har stor innflytelse over justisministeren. Kan statsråden avklare om regjeringen konkluderte like raskt som Fremskrittspartiet på Stortinget med hensyn til oppfølging av NOU-en, og om Fremskrittspartiet på Stortinget hadde fått gehør for sitt standpunkt før regjeringen drøftet saken?»

Spørsmål 17

Fra representanten Heidi Greni (Sp) til justis- og beredskapsministeren: «Politiets utlendingsenhet melder om 824 tvangsreturer i oktober av asylsøkere og andre som ikke er gitt oppholdstillatelse i Norge. Dette er det høyeste returertall som er registrert for én måned. Målet er at til sammen 10 100 skal returneres i 2015, sier justis- og beredskapsminister Anundsen i en pressemelding. Det er en kjent problemstilling at mange returnerte kommer tilbake til Norge. Hvor mange av de tvangsreturnerte fra 2013 og 2014 er tilbake i Norge, og hvilke tiltak er satt inn for å hindre slik retur?»

Presidenten: Spørsmålene 13, 15, 16 og 17 er utsatt. Spørsmål 18 ble besvart etter spørsmål 5, og spørsmålene 19, 20 og 21 ble besvart før spørsmål 1.

Da er det ikke flere spørsmål i den ordinære spørretimen, og sak nr. 2 er avsluttet.

Sak nr. 3 [13:20:16]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.21.
